БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 102 (6537)
МАЙН 24
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Ажалшадай дунда ном үргэнөөр тараaxa

«1951—1955 онуудта СССР-е хүгжөөхэ табадахи та-нжэлэй түсэб тушаа» партиин IX съездын директивэнүүд дотор ад зоной ургажа байгаа куль-рна эрилтэнүүдые эрхимээр хан-ха зорилгоор, табадахи табанжэл о киногой ба телевидениин, биб-иотекын, клубай, хэблэлэй саа-анхи хүгжэлтэ ханигаха, тусгаар-бал ниитын библиотекэнүүдые 30 роцентһээ бага бэшээр олошо-улха гэжэ хараалагдана. Энээн-й хамта, уранһайханай, научна итература, учебнигүүд, журнал-ууд ба газетэнүүд нилээд ехээр ргаха байна.

Нёдондо жэлэй сентябрьда боло-о үнгэрһэн XVII Бурят-Монголой бластной партийна конференци жалшадай духовно эрилтэнүүдые нгаха асуудалда тусгаар анхара-аа хандуулжа, «издательствые утэлбэрилхэ хэрэгээ һайжаруул-а, хэблэгдэмэл продукциин идейнэ дхые ба полиграфическа бүтээл-ые дээшэлүүлхэ, литература хэб-эн гаргаха тематическа түсэбүү-ые заабол дүүргэхэ ябадал хан-ха, ном, брошюра, газетэ болон урналнуудые арад зоной дунда ргэнөөр тараaxa ябадал түйлаха. Марксистско-ленинскэ, уранһайха-ай литература ба учебнигүүдые урят хэлэн дээрэ болгожо оршуул-ын шанарые һайжаруулха» гэжэ ааһан байгаа.

Республикын партийна, советскэ рганууд, номой хэблэл, куль-урно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд а тэдээнэй библиотекэнүүд, худал-аа наймаанай предприятинууд артиин XIX съездын ба областной XVII партийна конференциин э шиидхэбэринүүдые болон заа-ринуудые дүүргэлтэ болгохын ту- бага бэшэ хүдэлмэри хэһэн айна.

Советскэ ном хадаа манай оро-ой ажалшадые коммунистическээр үмүүжүүлхэ тон шухала зэбсэг бо-онхой. Тиимэһээ номуудые арад оной дунда үргэнөөр тараажа ун-уулха гээшэ политическэ угаа ехэ дхашанартай хэрэг мүн.

Манай республика дотор зуу холо аран библиотекэнүүд бии. Тэдэнэр рад зоной дунда дэлхэйн ба оро-ой классигуудай уранһайханай ли-ература, политическэ, техническэ итература тараан уншуулха талаар э хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэр номые рад зоной дунда нэбтэрүүлгын эл-эб формонуудые хэрэглэнэ: номой ыставкэ, шангаар уншалга, библи-графическа шэнжэлэлнүүд, лите-атурна вечернүүд ба уншагшадай онференци, библиографическа правканууд, нүүдэл библиотечкэ-үүд гэхэ мэтын хүдэлмэри эмхид-энэ. Энэ талаар илангаяа Кабан-кын аймагай библиотекэ (дааг-шань В. К. Боровик), Торинн аймаай библиотекэ (даагшань В. М. Фе-оренко) ба бусад хэдэн аймагуудай иблиотекэнүүд, мүн Кабанскын ай-агай Посольскын, Твороговско, Би-урын аймагай М.-Куналейскэ сель-кэ библиотекэнүүд һайнаар хүдэл-эрилнэ.

Гэхэтэй хамта, диилэнхи олон ай-агуудай ба хүдөөгэй библиотекэ-үүд ажалаа һайнаар табижа ша-аагүй. Ямар нэгэн справочна гү, ли номые арад зоной дунда зарлан унхаглаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ-үй, хэдэн олон библиотекэнүүд уургалаатай байжа байдаг. Жэ-ээнь, Хориин аймагай библиотекэ даагшань нүхэр П. Е. Баторова) 1953 оной 5 һара соо олонниты унда ямаршье хүдэлмэри ябуулаа-үй, тиимэһээ эндэ уншагшадайнь оо үсөөн байха юм. Мүн энэ мэтэ-элэн муугаар Байкало-Кударын ймагай библиотекэ, Ново-Селенгинкын хүдөөгэй библиотекэ, Ахын ймагай Шарзын ба Сорокско хүдөөгэй библиотекэнүүд ажалаа табинхай.

Советскэ номые арад зоной дунда тараан уншуулхада ном наймаалха хэрэгые зүбөөр эмхидхэлгэ, номой тусхай магазинуудай ба ном худалдадаг бусадшье магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ үүргэ ээлхэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын ажалшад номуудые олоор худалдажа абадаг болонхой. Гэбэшье, номой худалдаа наймаа эрхилхэ системэ, илангаяа хүдөө нютагуудта ажалшадай эрилтэнүүдые үшөөл хүсэдөөр ханганагүй. Нёдондо жэлдэ ном худалдадаг хүдөөгэй 23 магазинуудай 11-нь түсэбөө дүүргээгүй. Мүнөө жэлдэшье ном худалдаха хэрэг биратай һайжарнагүй. Хүдөөдэ ном худалдаха хэрэгэй иимэ муу байдалай шалтагаануудынь юун бэ гэхэдэ: книготорг (директорынь нүхэр Убугунов) уншагшадай эрилтые хараадаа абажа, энэ тэрэ аймагуудта диференцированнээр ном эльгээдэггүй. Жэшээлхэдэ, бурят зон үсөөнтэй Байкало-Кударын аймагта бурят зон олонтой Мухаршэбэрэй аймагта орходоо хэдэн дахин ехээр бурят хэлэн дээрэ литература ябуулагдаһан байгаа, тиимэһээ тэдэ номуудые хэншье абангүй, миин хэбтэжэ байһаниинь гайхалтай бэшэл; книготоргын республиканска конторо аймагуудтахи магазинуудайнгаа хүдэлмэри шалгадаггүй, тэдэ магазинуудань хүдэлхэ сагтаа хаалгаатай байхадань, ном худалдажа абахые ерэһэн хүнүүд миин бусаха баатай болодог; номой худалдаа наймаанай сетьдэхи кадрнуудые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һулаар табигданхай, тиимэһээ номдо дурагүй, номой аша туһын амта үзөөгүй хүнүүд энэ хүдэлмэридэ табигдадаг дээрэһээ ном худалдалгые зүбхэн лэ коммерческэ хэрэг гэжэ тоолоод, тэрээнэй политическэ удхашанарые ойлгодоггүй; нютагай партийна, советскэ органууд номой магазинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалдань туһаламжа үзүүлдэггүй, анхаралаа багаар табидаг.

Бурмонкоопсоюзай системын талаһаа энэ хэрэгтэ ямараар хандадаг байһан тухай тусгаар тогтожо хэлэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, потребкооперациин олон тоото хүдэлмэрилэгшэд ном худалдалгые тэдээнэй хэрэг бэшэ гэжэ һанадаг, энээнһээ ехээр хашардаг байна. Иимэ хандалгын политическэ тон буруу байһан тухайнь хэлээдшье яахаб.

Номые арад зоной дунда тараан уншуулха хэрэгые һайжаруулхын тула түбхын түрүүндэ энэ хэрэгые эрхилжэ байгаа кадрнуудые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табиха шухала. Номдо дуратай, библиотечнэ ба номой худалдаа наймаанай ажалые һайн мэдэхэ хүнүүдые шэлэн оложо, энэ ажалда табиха шухала. Гадна нютагай партийна, советскэ, комсомольско органууд библиотекэнүүдэй ба номой магазинуудай хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туһалжа, тэдээнэй элидхэл болон тоосоонуудые өөһэдынгөө заседаниинууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ байха ёһотой.

Библиотекын ба номой магазинай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө олониитын удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые: рекомендательна список, номой выставкэ, коллективнэ уншалга, уншагшадай конференци, литературна вечер, элдэб справканууд, нүүдэл библиотекэ гэхэ мэтые үргэнөөр эмхидхэхэ уялгатай.

Ном хадаа советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ шухала зэбсэгүүдэй нэгэн. Номые арад зондо хүргэхэ ажалда хамаатай хүнүүд тон шухала хэрэг бүтээжэ байһанаа ойлгожо, өөһэдынгөө хүдэлмэрине эрид һайжаруулха, номые арад зондо олоор тараажа уншуулхын түлөө оролдохо ёһотой.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗУУДАЙ ПОЛИНУУД ДЭЭРЭ

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН БА ПАР ХАХАЛАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

БМАССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын 1953 оной майн 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

АЙМАГУУД	Яровой, бүхы культурануудые тарилга	Пар хахалалга	Силосиэ культурануудые тарилга
Хэжэнгын	76,6	31,0	37,5
Тарбагатайн	75,4	20,1	32,6
Түнхэнэй	75,3	28,0	50,0
Мухаршэбэрэй	73,0	32,7	52,3
Закаменай	72,1	26,6	5,5
Яруунын	71,6	38,5	—
Иволгын	70,7	41,3	27,0
Бичурын	70,4	13,1	22,6
Хориин	69,2	30,0	38,0
Курумканай	67,5	34,6	2,7
Кударын	66,5	21,2	—
Кабанскын	64,9	32,8	32,5
Заиграйн	64,8	42,0	33,1
Прибайкальска	64,7	16,5	20,8
Кяхтын	61,3	17,1	17,0
Б.-Кударын	60,6	11,5	37,5
Сэлэнгын	59,2	42,3	66,7
Баргажанай	58,9	45,8	2,1
Ториин	57,7	13,2	14,5
Зэдын	54,1	53,1	4,5

РЕСПУБЛИКЫН МТС-үүдтэ ТРАКТОРНА ХҮДЭЛМЭРИИН ЯБАСА ТУХАЙ

БМАССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын 1953 оной майн 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Бүхы дээрэ хэгэһэн хүдэлмэри (зөөлэн хахалагаар)	Условно трактор бүхэнөөр хэһэн хүдэлмэри (гектараар)	Пар хахалалга
Саянтын	38,1	165,8	77,9
Тарбагатайн	37,6	143,9	26,3
Хонхолойн	37,4	149,9	35,9
Жиримскэ	36,8	178,5	36,9
Хэжэнгын	36,8	157,6	27,7
Суулгын	35,4	172,1	45,4
Түнхэнэй	35,3	141,8	28,5
Ехэ-Куналейн	34,9	165,1	18,2
Чесанын	34,9	148,6	42,8
Кыренскэ	34,1	129,6	30,9
Бургалтайн	33,2	117,6	21,6
Сэлэнгын	33,1	146,7	45,6
Итанцын	33,0	127,4	15,2
Ехэ-Кударын	31,5	154,9	32,5
Хамнигадайн	31,5	112,3	6,7
Гашейн	31,0	125,0	22,1
Ново-Брянска	30,5	105,6	41,6
Кабанскын	30,3	169,4	13,6
Бичурын	30,3	127,0	28,3
Үшөөтэйн	30,3	105,9	73,9
Селендумын	30,1	123,7	46,8
Бага-Куналейн	30,1	118,9	17,3
Хсрцин	29,7	120,7	42,9
Курбын	29,6	130,6	40,7
Баргажанай	29,3	115,5	30,7
Иволгын	28,9	131,7	27,6
Погранична	28,1	129,6	15,8
Эгэтын	27,6	121,4	10,8
Куйтунска	27,6	109,7	51,3
Закаменай	27,6	108,8	29,6
Кяхтын	27,5	104,1	17,2
Темлюйскэ	27,3	133,2	20,8
Цагаан-Усанай	26,3	105,3	38,8
Ториин	25,5	89,3	11,3
О.-Ключевскойн	25,0	104,0	12,5
Сухын	24,8	100,0	39,4
Сосновско ЛМС	24,5	83,4	31,5
Үдын	22,9	73,9	8,3

Пар хахалалгын ябасые эрид хурдадхаха

Кяхтын аймагай колхозууд жэл бүри пар хахалха түсэбөө дүүргэдэггүй. Хүдөө ажахын культурануудай муу ургаса абадаг шалтагаанайнь нэгэн энэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай олонхи колхозууд пар хахалаагүй байһан дээрэһээ энэ хабар газар хахалжа, ороохото культурануудые тариха баатай болоһон байна. Мүнөөшье газар хахалжа, оройн культурануудые тарина. Энэ хадаа аймагай колхозуудта хабарай тарилгын удааруулагдаһанай нэгэ шалтагаан мүн.

Тарянажал ехэтэй Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэ энээниие харуулхада болоно. Эндэ эртын ороохото культурануудай тарилга дүүргэһэнэй һүүлээр элдүүрилэгдэһэн нэгэшье гектар газар байгаагүй. Тиимэһээ тус колхоз оройн культурануудые тарихын тулада 700 гаран гектар газар хахалха баатай болоһон байна. Кяхтын МТС-эй № 1 тракторна бригада энэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Энэ бригадада 7 гусенична, 2 колесно трактор бии. Эдэ бүхы тракторнуудые оройн культурануудай газар элдүүрилгэдэ бултыеншье табяа хада, 10—12 үдэр соо арай гэжэ энэ 700 гаран гектар газар хахалха болоно. Иигэжэ оройн культурануудай тарилга болошогүйгөөр удааруулагдаха, тиихэдэ тэжээлэй болон силосиэ культурануудай тарилга бүришье ехээр унжагайруулагдаха байна. Колхоздо иимэ байдалай тохёолдоод байхада, тракторна бригада нэгэшье трактор пар хахалалгада табиха аргагүйдэнэ. Энэ колхозой тарянажалай бригадын бригадир нүхэр Ц. Цоктоев, тракторна бригадын бригадир нүхэр Г. Цоктоев гэгшэд «иигээд байхадаа пар хахалха түсэбөө дүүргэжэ шадахагүйбди» гэжэ мэдүүлнэ.

Аймагай бусадшье колхозуудта пар хахалалга мүн удаанаар ябуулагдана. Теэд колхозуудай правленинүүд, Погранична ба Кяхтын МТС-үүдэй дирекцинүүд, мүн аймагай партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд пар хахалалгын ябаса хурдадхаха хэмжээ абанагүй. Байгша оной майн 20-ной мэдээгээр, аймагай колхозууд пар хахалха түсэбөө 17,2 процент дүүргээ, тиихэдэ Кяхтын МТС-эй харьяата колхозууд — 21 процент, Погранична МТС-эй колхозууд — 15,8 процент дүүргээ. Маленковой, Кировэй нэрэмжэтэ, «Большевик» колхозуудта нэгэшье гектар пар хахалагдаагүй, Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо 10 гектар, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо 19 гектар пар хахалагдаа.

Аймагай колхозуудта энэ хүдэлмэриин муугаар ябуулагдажа байһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, машинно-тракторна парк бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Калининай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Погранична МТС-эй № 1 тракторна бригада МТС соогоо һайн бригадануудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Гэбэшье, тус бригадын зарим трактористнууд халаанайнгаа нормо дүүргэдэггүй байна. Техническэ шалтагаанаар энэ бригадын тракторнууд зогсоогдоно. Хабарай полевой хүдэлмэриин эхинһээ энэ бригада тракторнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаа һаа, пар хахалха түсэбөө үни хада дүүргэхэ һэн. Энэ МТС-эй бусадшье бригадануудта, тэрэшэлэн Кяхтын МТС-эй бригадануудта мүн иимэрхүү баримтанууд үзэгдэнэ.

Июниин 10 болотор пар хахалалга дүүргэхын тулада Погранична, Кяхтын МТС-үүдэй дирекцинүүд, тэдэнэй директорнууд Зайцев, Далбаев гэгшэд машинно-тракторна паркаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, тракторист бүхэнэй халаанайнгаа нормо дүүргэхэ ябадал түйлаха ёһотой. Тракторнуудай техническэ харууһалга саг соонь һайнаар хэжэ, тэдэниие һаадгүйгөөр ябуулха хэрэгтэй.

Энэ хоёр МТС-үүдтэ ажалай түрүү метод — часай график нэбтэрүүлэгдээгүй байһаар. Мүнөө жэлдэ энэ түрүү метод тракторна бүхы бригадануудта нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Эдэ хоёр МТС-үүдэй зарим тракторна бригадануудта агротехникын заабарине бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ. Усть-Киранска сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Кяхтын МТС-эй № 7 тракторна бригада Сайдам гэжэ газарта 9 гектар газарые 14—16 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хахалһан байгаа. Мүн эндэ тракторист Асеев хартаабха тариха 2,4 гектар газар 14—16 сантиметрээр хахалаа. Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо тракторист Цыремпилов предплужниггүйгөөр хахалжа ябаба. Мүн Ульяновай нэрэмжэтэ колхоздо Погранична МТС-эй тракторна бригада гүйхэнөөр хахалба. Иимэ баримтанууд ондоошье бригадануудта үзэгдэнэ. Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, тарянажалай бригадануудай бригадирнууд муугаар хэһэн хүдэлмэрине абяагүй тушаажа абана. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай, МТС-үүдэй агрономууд гололдһо гаргаһан хүнүүдээр тэрэ газарыень дахин элдүүрилүүлдэггүй байна. МТС-үүдэй директорнууд Зайцев, Далбаев гэгшэд гололдһо гаргаһан механизаторнуудта хэмжээ абанагүй.

Парые һайн шанартайгаар хахалаад, зунай сагта харууһалаад байха гээшэ хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэл мүн гэжэ кяхтынхид ойлгохо ёһотой.

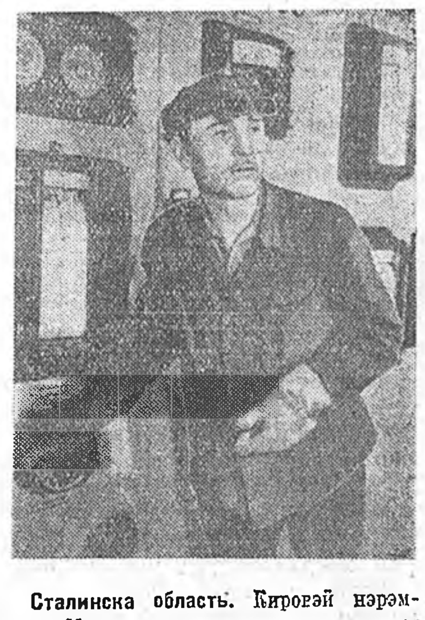
С. Еланов.

Тэжээлэй корнеплодуудые тариха түсэбөө дүүргэбэ

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз тэжээлэй ба силосиэ культурануудые тариха түсэбөө дүүргэбэ.

10 га наран сэсэг, 8 га турнепс, 1,5 га кукуруза болон бусад культуранууд, хамта 30 гектар тарилга хэгдээ.

М. Смолин.

Сталинска область. Кировэй нэрэмжэтэ Макеевскэ металлургическа заводой мартеновскэ нэгэдэхи цехын ярбадахи пэшэнгэй булад хайлуулагшад А. Ушаков, И. Глотов, Ф. Бакуров гэгшэд үйлэдбэриин гайхамшагта амжалтануудые түйлаа. Тэдэнэр графигай ёһоор 14 часай орондо 9—10 часта булад хайлуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: булад хайлуулагша Т. Ушаков мартеновскэ пэшэнгэй управлениин пультын дэргэдэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Великие Луки болбосон түхэлтэй болгогдоно

ВЕЛИКИЕ ЛУКИ, майн 21. (ТАСС). Мүнөөдэр ажалшадай депутадуудай городской Соведэй сесси боложо, 1953 ондо Великие Лукине болбосон түхэлтэй болгохо түсэб зүбшэн хэлсэбэ.

Мүнөө энэ городто зуу шахуу барилга хэгдэжэ байна. Трикотажна ба мебельнэ фабриканууд, гэр байрада хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые хэхэ мастерскойнууд, худалдаа наймаанай ба кулинарна һургуулиин байшан, байрын гэрнүүд, үхибүүдэй яслинууд, поликлиникэ ба бусад барилганууд хэгдэнэ. Хабартаа үйлсэнүүдтэ 20 мянга шахуу модод таригдаа. Хүүргэ бариха ба заһабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Сесси хадаа городые болбосон түхэлтэй болгохо түсэб амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа.

Хүрьһэ шэнжэлэлгын экспедици Центральна Тянь-Шаньда гараба

ФРУНЗЕ, майн 21. (ТАСС). СССР-эй Наукануудай академиин Киргизскэ филиалай хүрьһэ шэнжэлэлгын экспедици Тянь-Шаньска область ошохоёо мүнөөдэр мордобо. Энэ экспедициин — Центральна Тянь-Шаниин хүрьһэ шэнжэлхэ талаар түрүүшын экспедициин научна сотрудингууд «Джумгал», «Тулек», «Кочкорка» гэжэ совхозуудаар ябаха, Кара-Куджурска ба Кочкорско талануудай газар шэнжэлхэ байна. Олон жэлэй ногоо тариха туршалга эндэ хэгдэхэ юм.

Экспедициин гэшүүд совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй творческо хани барисаатай хүдэлмэрилжэ, газарай хужартай болохо ябадалтай тэмсэхэ талаар хэмжээ-ябуулга .зохёохо байна.

Амурска тохойн эрье дээрэ байгуулагдаһан эмнэлгэ-аргалалгын газарнууд

ВЛАДИВОСТОК, майн 21. (ТАСС). Амурска тохойн эрье дээрэ байгуулагдаһан садууд ба паркнууд ногооноор бүрхөөгдөө. Дальна Востогой эгээн ехэ санаторинууд ба амаралтын байшангууд эндэ бии. Приморьеын шахтануудһаа, загаһанай олзоборилгонуудһаа, модо бэлэдхэлэй участогуудһаа түрүүшын ээлжээ амарагшад эндэ ерээ. Энэ жэлдэ Приморско эмнэлгэ-аргалалгын газарнуудта хори мянга гаран ажалшад, үнгэрһэн жэлэйхиһээ нилээд олон хүн амарха байна.

Амур шадарай курортно зоно саг үргэлжэ үргэдхэгдэнэ, болбосон түхэлтэй болгогдоно. Түмэрзамшадай амаралтын шэнэ байшан нээгдээ, загаһашадай, багшанарай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй амаралтын байшангуудта 1,5—2 дахин олон ажалшад амарха юм. «Седанка» гэжэ санаториин барилга дүүрэжэ байна. «Садгород» курортые шэнэдхэн барилгада 13,5 миллион түхэриг һомологдоо.

Манай түрэл нютагуудаар

ИВОЛГИНСК ТОСХОН

Иволгинск тосхон—манай республикын тон залуу аймагай центрнүүдэй нэгэн мүн. Тэрэ хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай урда тээ Дунда Иволга гэжэ һуурин газарта Баян Тугад хадын хормойдо бии болгогдоо һэн. Бүри һаяшаг сагаан тала байһан газарта томо томо гэрнүүд, ута сэхэ үйлсэнүүд жэрылдээ. Аймагай центрын хойто захада республикын эгээн томо МТС-үүдэй нэгэн — Иволгын МТС һууринжанхай. Дайнай һүүлээрхи табанжэлнүүд соо эндэ дунда һургуули баригдаа. Манай ажалшадай үхибүүд эрдэм наукын үндэһэ һуури шудалжа, эндэһээ саашаа гарахадаа дээдэ һургуулинуудта ороно. Иволгын дунда һургуулиие дүүргэгшэд Л. Эренпрайсс, А. Овчинникова, В. Иванов болон бусад Улан-Удын пединститудта, Д. Айдаева, М. Хойлокова Иркутскын хари хэлэ шэнжэлхэ институдта, А. Нагаслаев мүн тэндэ горно институдта һуралсана.

Тосхоной ажалшад хүхюун сэнгэлиг, баян дэлгэр ажаһуудалтай болонхой. Колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй болон албахаагшадай гэр бүхэндэ радио дуугарна. Үдэшэндөө тосхон дотор хэдэн зуугаад электрическэ лампочкануудай туяа бадаржа, гэр байра, клуб, больница, эмхи зургаануудай байшангуудые гэрэлтүүлнэ. Аймагай Культурын байшанда уранһайханай самодеятельностиин, бальна танцануудай болон хүгжэмэй кружогууд хүдэлмэрилнэ. Колхозник, албахаагша болон һурагша бүхэн аймагай библиотекэ соо орожо, шэнэ газетэ болон журналнуудые уншаха аргатай. Эндэ 15 мянгаад гаран номууд бии.

Аймагай центртэ һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ эдеэ хоолой ба промышленна эд бараанай арбаад магазинууд нээгдээ. Советскэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд арад зоной хэрэглэлэй зүйлнүүдые элбэгээр худалдажа, һара бүхэндэ гүрэнэй түсэб дүүргэнэ. Эндэхи ажалшадта гансахан апрель һара соо арбан оёдолой машина, хэдэн мотоциклнууд худалдагдаа. Эндэхи пищекомбинат һайн шанартай элдэб кондитерска зүйлнүүдые болбосоруулан гаргадаг. Комбинадай үйлэдбэриин бүхы процессүүд механизировалэгдээ. Гаргаһан продукцинь бусад аймагуудааршье абаашагдадаг. Тус комбинадай коллектив хэдэн һарын туршада социалистическэ мүрысөөндэ республика дотороо түрүү һуури эзэлэн ябана. Стахановецууд Чебунина, Гавришева, Архипов гэгшэдэй нэрэ аймаг соогоо суурда гаранхай. Һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ эндэ санитарно-эпидемическэ станцинч, номой магазинай, аймгүйсэдкомой кинофикациин, харгы замай, элүүрые хамгаалгын таһагуудай болон аптекын байшангууд баригдаа. Мүн хүдэлмэришэд болон албахаагшадта 70 гаран байрын гэрнүүд бодхоогдоо. Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар элдэб хүдэлмэринүүд хэгдэнэ, хэдэн олон айлнуудай газаагуур таримал модонууд жэрылдэнэ.

Дунда Иволга һууринда байражаһан Молотовой нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн амжалтануудые түйлаа. Тарянай болон бусад культурануудай ургаса нилээд дээшэлээ. Үндэр ургаса хуряаһанайнь түлөө энэ колхозой гэшүүн Будацырен Тугутовта Социалистическэ Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Олон колхознигууд СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнагданхай.

Иволгинск тосхоной бүхы ажалшад түйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарнагүй. Республикынгаа 30 жэлэй ойе угтуулан, бүхы бурят-монгол арадтаяа хамта ажалай шэнэ шэнэ амжалтануудые түйлахаар зоригжонхой.

С. Сагадаров.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Түрүү агитколлективэй эдэбхитэй хүдэлмэри

Улан-Удын ГЭС-эй партийна эхин организациин агитколлектив 20 гаран агитаторнуудһаа бүридэнхэй.

Партийна организациин секретарь, агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Рамкулов һарадаа хоёр удаа алгадгүй агитаторнуудай семинар үнгэргэжэ, агитационно-ниитын хүдэлмэрие хайшан гэжэ ябуулха тушаа тодорхой заабари тэдэнэртэ үгэдэг юм. Семинарнууд дээрэнь элдэб темэнүүдээр лекци, элидхэлнүүд уншагдадаг, агитаторнуудай ээлжээтэ зорилгонууд тодорхойлогдодог, мүн хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые тэдэнэр халан абалсадаг байха юм.

30 жэл соо советскэ Бурят-Монголой промышленностиин, хүдөө ажахын ба культурын хүгжэлтэ тухай хайшан гэжэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ талаар заабари агитаторнуудта һүүлшын семинар дээрэ үгтөө.

Агитколлективэй хүдэлмэриин түсэб һара бүридэ зохёогдодог юм. Тэрэнэй ёһоор имагтал апрель ба май һарын түрүүшын хахадай туршада коллективэйнь дунда 30 гаран хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

Гадна, партийна бюро хадаа һара соо агитаторнуудай ябуулха агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриин тематика хододоо зохёодог.

Олонхи агитаторнуудынь өөһэдынгөө хүндэтэ уялга һайнаар дүүргэнэ.

Агитаторнууд Н. И. Маленькая, А. Г. Глухарев, Н. Ф. Шингарев, Н. Я. Паськов гэгшэд ГЭС-эй хүдэлмэришэдэй дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Агитатор бүхэн неделидээ хоёр удаа 10—15 минутын хөөрэлдөө хүдэлмэришэдэй дунда үнгэргэдэг. Партиин XIX съездын материалнууд ба шиидхэбэринүүд, советскэ Бурят-Монголой 30 жэл соо туйлаһан амжалтанууд тухай ба бусад элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Гадна, агитаторнууд «Правда», «Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монгольский комсомолец» газетэнүүдһээ шэнэ шэнэ һонинуудые хүдэлмэришэдтэ хододоо уншажа үгэжэ, орон соогоо ба республика дотороо боложо байгаа һонинуудтай тэдэниие танилсуулжа байдаг.

Эндэ клуб, улаан булан бии. Улаан булангынь аятай зохидоор тухеэрэгдэнхэй. Центральна болон республиканска газетэнүүдэй шэнэ номернууд, журналнууд ба элдэб литература эндэ бии.

ГЭС-эй цехүүдтэ харуулан ойлгуулха агитаци муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Уряа лозунгнууд, плакадууд, табадахи табанжэлэй түсэб тайлбарилһан диаграмманууд үлгэгдэнхэй. ГЭС-эй площадка дээрэ газетнэ витринэ, хүндэлэлэй доска, показателиин доска түхеэрэгдэнхэй.

Агитационно-ниитын хүдэлмэрие партийна эхин организациин һайнаар ябуулжа шадаһанайнь ашаар ГЭС-эй коллективэй дунда нилээд олон хүн үйлэдбэриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, 1952 оной IV кварталда үйлэдбэриин түрүүшүүл 40 гаран хүн байгаа һаа, 1953 оной апрель ба май һаранuудта 50 гаран хүн үйлэдбэриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

Тэрэнэй ашаар 1953 оной I кварталай түсэб ГЭС 105 процент дүүргэа. Мүнөө ГЭС-эй коллектив республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, ГЭС-эй капитальна заһабарие болзорһоонь урид, республикын 30 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Гэбэшье, тус партийна эхин организациин агитколлективэй хүдэлмэридэ дутуунууд үшөө бии байна. Зарим агитаторнуудынь семинартаа үсөөн ябадаг, агитационно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаггүй. Партийна организаци агитаторнуудайнгаа хүдэлмэрие саг үргэлжэ хинан шалгадаггүй, даалгагдаһан хэрэгтээ хангалтагүйгөөр хандадаг агитаторнуудта шанга эрилтэ табидаггүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Түрүү агитаторнуудай дүй дүршэл хангалтагүйгөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

Эдэ ба бусад дутагдалнуудаа дары усадхаха гээшэ тус партийна организациин хойшолуулагдашагүй зорилго болоно.

Р. Чимитдоржиева.

ЛЕНИНГРАД. СССР-эй уранзурагай академиин И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ уранзурагай, скульптурын ба архитектурын институдай аспирант, шабараар уралан бүтээгшэ М. С. Алещенко «Газар тухай декрет» гэжэ скульптура хэжэ дүүргэбэ. Институдай эрдэмтэдэй совет искусствоведениин кандидадай эрдэмтын нэрэзэргые М. С. Алещенкодо олгобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. С. Алещенко «Газар тухай декрет» гэһэн скульптурын дэргэдэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Иволгада тэжээлэй культурануудые тарилга удааруулагдажа байна

Ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ тэжээлэй культурануудые тарижа, баян ургаса хуряаха гээшэ ехэ удхашанартай юм. Иволгын аймагай түрүү колхозууд, жэшээнь, «8-е Марта», «Улаан Оронго», Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельнүүд энэ талаар горьтой хүдэлмэри хэжэ байна. «8-е Марта» колхоз тэжээлэй корнеплодуудые тарижа эхилээ. Хартаабхын, турнепсын, наран сэсэгэй үрһэн эндэ хүсэд бии. Мүнөө силос болохо наран сэсэг 17,5 гектарта, үрһэ абахын тулада 1,5 гектарта таригдаа. Яровизированнэ үрһөөр квадратно-гнездовой аргаар хартаабха таригдажа байна. Турнепс тариха 10 гектар газар, мүн бусад тэжээлэй культурануудые тариха газар бэлэдхэгдэжэ байна. Тарянажалай бригадын бригадир нүхэр Торгашин энэ хүдэлмэрие ударидана.

«Улаан Оронго» колхоздо энэ хүдэлмэри тэрэшэлэн муу бэшээр ябажа байна. Тус колхозой правлени силоснэ шэнэ культура болохо кукуруза ургуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табяа. 25 гектар газарта наран сэсэг таригдаад, тэжээлэй бусад культуранууд таригдажа эхилээ. Хартаабха һуулгадаг 3 машинаар мүнөө 45 гектарта хартаабха һуулгагдаад байна. Хамта дээрээ 65 гектар хартаабха таригдаха юм.

Зүгөөр, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэжээлэй культурануудые тарилгада ёһо тэдыгээр хандана. Калининай нэрэмжэтэ артель олон һалбаритай ажахытай томо колхоз юм. Хартаабхын үрһэ дутуутай, малай тэжээлээр багашье байгаа һаа, энэ колхоз нёдондо намар нилээд ехэ хартаабха хүлдэхөөжэрхиһэн байгаа. Энэ жэлдэ тариха үрһэгүй байхадань, гүрэ[...] үрһэ үгэбэ. Теэд колхозой түрү[...] лэгшэ нүхэр Мельников үрһэ[...] хартаабха асаруулха хэмжээ аб[...]нагүй. Тиимэһээ мүнөө эндэ хар[...]таабха һуулгажа захалаагүй б[...]һаар. Мүн энэ колхоздо тэжээл[...] овощной, силоснэ культурануу[...] үрһэн үгы юм.

Мүн Молотовой, Коминтерн[...] нэрэмжэтэ, «1-ое Мая» кол[...]зуудта эдэ культурануудые тар[...]га муугаар ябуулагдажа бай[...] Молотовой нэрэмжэтэ колхо[...] хартаабхын үрһэ ехэ дутуу. Т[...] колхоз гүрэнэй үгэһэн үрһэ аб[...] дүй нобшорһоор. Тус колхо[...] правлени, тэрэнэй түрүүлэ[...] нүхэр Цыденов ороохото культу[...]нуудай тарилгые удааруулха[...] гадна, тэжээлэй болон овощ[...] культурануудай тарилга унжаг[...]руулжа байна.

Иволгын зарим колхозуудта ии[...] байдал яагаад тохёолдооб гэхэ[...] аймгүйсэдком, тэрэнэй хүдөө аж[...]хын таһаг энэ хүдэлмэрие ша[...]дуулха хэмжээ абанагүй. Ап[...]лиин һүүлээр БМАССР-эй М[...]нистрнүүдэй Совет энэ асуудал[...] тогтоол гаргаад, овощь болон х[...]таабха тариха түсэбөө колхоз[...]хэнэй дүүргэхэ ябадал туйлаха[...]жэ аймгүйсэдкомой түрүүлэ[...] нүхэр Ткачёвые уялгалаа һэн. [...] тогтоолые бэелүүлхэ талаар э[...] хэмжээ абтаагүй гэжэ тэмдэг[...] хэрэгтэй. Аймагай олон колхоз[...]дай мүнөө болотор овощь, харта[...]хын үрһэ гүрэнэй складһаа аб[...] дүй байһые ондоогоор тайлбар[...]хын аргагүй. Аймгүйсэдкомой [...] дөө ажахын таһагай хүтэлбэри[...]шэд, агрономууд эдэбхи үүс[...] багатайгаар хүдэлмэрилнэ.

С. Антонов.

Коммунистнууд социалистическэ мүрысөө үүсхэнэ

Хабарай тарилгые эрхимээр үнгэргэхын түлөө Байкало-Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүд бухы хүсөөрөө тэмсэжэ байна.

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые богонихон болзор соо, һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө колхозой партийна организаци (секретариинь нүхэр Сафронов) эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Тарилгын эхилхын урда тээ партийна организаци хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха түсэб зохёоһон, агитаторнуудай составые шэнээр хаража үзөөд, агитколлективтээ бэлэдхэл һайнтай нүхэдые нэмэжэ оруулһан байна. Гадна, агитаторнуудтай семинар үнгэргэгдэжэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин формо ба методүүд тухай элидхэлнүүд хэгдэһэн байгаа. Тэрэшэлэн коммунистнуудаа тарилгын хүдэлмэриин гол участогуудта зүбөөр хубаарилан табиһан байха юм.

Полевой хүдэлмэридэ ябажа байһан колхознигууд болон механизаторнуудтай хөөрэлдөөнүүд, газетэ уншалга үнгэргэгдэжэ байдаг. Тэрэшэлэн партиин XIX съездын материалнуудые тэдэндэ гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулна.

Колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэри полевой хүдэлмэриин эхилһэн сагһаа хойшо агитаторнууд ябуулаа. Партийна организаци бригаданууд ба колхознигуудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые үдэр бүри гаргажа, показателиин доскада, «дайшалхы хуудаһануудта» бэшэдэг. Агитаторнуудкоммунистнууд ба комсомолецууд Б. Буханаев, В. Хахалов, Л. Моксонов сеяльщигүүдээр, трактористнуудаар хүдэлмэрилхэ зуураа, ажалайнгаа нормые өөһэдөө үдэр бүри үлүүлэн дүүргэдэг, колхознигуудтай ба трактористнуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. тэдэндэ газетын һонинуудые уншажа үгэдэг байна. Агитаторнууд-коммунистнууд Б. Лагерев, Д. Бохоев, А. Тыхенов, тэрэшэлэн Хандалинска эхин һургуулиин багшанар Бортоева, Куриганова болон Полусурова гэгшэд ойлгууламжын хүдэлмэри мүн лэ һайнаар ябуулна.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэрие партийна организаци шадамараар табяа, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээ. Коммунистнууд социалистическэ мүрысөөнэй бодото эмхидхэгшэд юм. Тэрэнэй ашаар колхоз эртын ороohото культурануудай тарилгые аймаг соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ дүүргэһэн байна. Гадна, эртын культурануудай 80 үлүүтэй процентнь хэрээһэлүүлэн таригдаа

Эртын ороohото культурануудай тарилгые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө аймсоведэй гүйсэдком ба КПСС-эй айкомой бюро хадаа тус колхоздо дамжуулгын Улаан туг барюулха гэжэ тогтооһон байна.

Тэрэшэлэн, нүхэр Тыхеновэй тракторна бригадын гэшүүд трактористнууд нүхэд Уладаев, Маласов гэгшэд халаанайнгаа даалгабаринуудые үдэр бүри үлүүлэн дүүргэдэг.

Эртын ороohото культурануудай тарилгые дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр колхоз болбол оройн культурануудые тариха газар элдүүрилжэ, эртын пар хахалжа байна.

А. Дарханов.

ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ПЕДИНСТИТУДТА

Республикын 30 жэлэй ойдо бэлэдхэл

Институдай газаа студентнэрэй хүсөөр спортивна талмай сэбэрлэгдээ. Тэндэ гүйхэ харгы, үндэрые ба утые харайха газар, волейбольно ба баскетбольно площадканууд таарамжатай һайнаар хэгдэбэ.

Мүнөө студентнэр өөһэдынгөө спортивна талмай дээрэ физкультурна занятинуудаа үнгэргэнэ. БМАССР-эй 30 жэлэй ойн һайндэртэ харуулагдаха гимнастическа упражненинүүдые тэдэнэр бэлдэжэ эхилээ. Физкультурна парадта 600 студентнэр хабаадалсаха, элдэб гимнастическа упражненинүүдые харуулха юм.

10-дахи классай һурагшадтай уулзалга

Һаяхан институдай актова зал соо студентнэр болон багшанар городой дунда һургуулинуудай 10-дахи классай һурагшадтай уулзаба. Институдай директорые һуралсалай талаар орлогшо нүхэр Тюшев мэргэжэл шэлэжэ абаха тухай элидхэл хэбэ. Мүн кафедрануудые даагшад үгэ хэлэхэ зуураа, хүнэй ажабайдалда мэргэжэл олохо гээшэ ямар удхашанартайб гэжэ хөөрэжэ үгөө.

Һүүлээрнь студентнэр үгэ абажа, 10-дахи классайхидые манай институдта ерэжэ һурахые уриба. Һурагшадай зүгһөө үгэ хэлэһэн нүхэр Хараев пединститут ерэжэ һураха дуратай байһан тухайгаа хэлээ.

Уулзалгын һүүлээр студентнэр концерт харуулаа.

Б. Дамдинжапов.

БАГШАНАРАЙ ЗАОЧНО ҺУРАЛСАЛДА ТУҺАЛХА

Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ гэһэн хүндэтэй ба харюусалгатай зорилго советскэ багшанарай үмэнэ табигдана. Энэ харюусалгатай зорилгые мэргэжэл түгэс багшанар лэ шиидхэжэ шадаха байна. Тиимэһээ багшанар өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула саг үргэлжэ һураха, культурна болон идейно-политическэ хэмжээгээ дээшэлүүлхэ ёһотой.

Манай Шэбэртын долоон жэлэй һургуулиин багшанарай коллектив өөрынгөө мэргэжэлые болон идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно. Һургуулиимнай багшанарай хахадһаа ехэнхи хубинь педагогическа болон багшанарай институдуудта заочноор һуралсана.

Гэбэшье, заочно һуралсалай хэрэгтэ үшөөл ехэнүүд дутагдалнууд бии байһаар. Заочноор һурагшадай сесси муугаар үнгэрнэ. Тэрэшэлэн сессинүүдэй хоорондо заочноор һурагшадай дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Манай айма[г] мүнөөшье болотор консультаци[о]но пунктнууд эмхидхэгдээгүй. [Бу]рят-Монголой гүрэнэй педагогиче[с]ка институдай заочно отделени [...]сиһээ гадуурхи үе соо учебнигү[д] болон программануудаар ханга[...]гүй, Горькиин нэрэмжэтэ респуб[ли]канска библиотекэдэ һуралса[...] литература захихада эльгээнэгүй.

Багшанарай мэргэжэлые дээ[шэ]лүүлхэ республиканска инсти[тут] заочноор һурагшадта зарим т[э] туһаламжа үзүүлбэшье, багшан[а]рай творческо үүсхэлые хүсэд һ[ай]наар дэмжэнэгүй, түрүү багша[на]рай дүй дүршэлые һулаар нэб[тэ]рүүлнэ. Тэрэшэлэн педагогичес[кэ] уншалга эмхидхэнэгүй, мүн эр[...] багшанарай зүблөөе тон үсөөн [...]гэргэнэ. Дээрэ дурсагдаһан дута[г]далнууд заочноор һурагшадта е[...]һаад ушаруулна.

В. Оноев. Бичурын айма[гай] Шэбэртын долоон жэ[лэй] һургуулиин директ[ор].

Яруунын хуушанай ба мүнөөнэй байдал

Ленинско-сталинска сэсэн мэргэн национальна политикын, Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын, агууехэ ород арадай туйлай ехэ туһаламжын ашаар манай Бурят-Монголой республика ажахыгаа ба культураа хүгжөөхэ талаар энэ үнгэрһэн 30 жэл соо айхабтар ехэ амжалтануудые туйлажа, советскэ социалистическэ түрүү республиканuудай нэгэниинь болоо.

Революциин урда тээ Ярууна хадаа Бурятиин эгээл гээгдэнги газар нютагуудай нэгэниинь байһан юм. Эндэ ажаһууһан хүн зониие нютагай кулагууд, ноёд, ламанар айхабтараар дарладаг, мүлжэдэг байгаа. Арад зон хадаа ажахыгаа эгээл гээгдэнги аргаар эрхилдэг һэн. Тэдэнэр үзэг бэшэг мэдэхэгүй, элдэб үбшэн зоболондо дарагдажа һуудаг һэн. Тиихэ үсдэ Яруунада оройдоо 2 һургуули, нэгэ больница байбашье, тэдээндэ арад зон һураха, эмшэлүүлхэ аргагүй байгаа. Гэхэ зуура, Эгэтын дасанай хэдэн зуугаад ламанар, зайгуул бөө удагад хүн зониие мэхэ гоходоо оруулжа, мунхаг харанхы болгожо байһан юм.

Советскэ засагай үедэ Ярууна нютаг үндэһөөрөө хубилаа. 1927 ондо эндэ аймаг бии болоһон юм.

Тэрэ гэһээр аймагай ажахын гол һалбари болохо хүдөө ажахы нилээд хүгжөөгдөө. 1930—1935 онуудта эндэхи таряашад бултадаа шахуу колхозуудта орожо, томо, олон һалбаритай ажахытай болоһон байна. 1934 ондо Эгэтын МТС, 1951 ондо Сосновско ЛМС байгуулагдаа. Мүнөө колхозуудаймнай полинууд дээрэ хүсэ ехэтэ хэдэн олон тракторнууд, комбайнууд ба хүдөө ажахын бусад машинанууд хүдэлмэрилнэ.

☆

Б. СЕМЕНОВ, КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь

☆☆

Полевой гол шухала бүхы хүдэлмэринүүд мүнөө машинно-тракторна ба лугомелиоративна станцинуудай хүсөөр хэгдэнэ. Жэшээнь, 1952 ондо ороohото культурануудай тарилгын 91,8 процентнь, пар хахалалгын 100 процентнь имагтал эдэ станцинуудай хүсөөр хэгдэһэн байна. Мүнөө жэлдэ механизациин хэмжээн бүри дээшэлхэ юм.

Лугомелиоративна станци сабшалангай ба бэлшээриин газарнуудые һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада уһалагдадаг газарнуудай талмай гурба дахин шахуу ехэ болгогдоо.

Мүн урданайхидаа орходоо малажал нилээд һайнаар эрхилэгдэдэг болоо. Һүүлэй 30 жэлэй туршада аймаг доторнай эбэртэ малай тоо 2,5 дахин олошороо. Тиихэдэ хонидой тоо толгой 8 дахин шахуу олошорһон байна. Адуу малай үүлтэр һайжаржа, ашаг үгэлгэнь һайса дээшэлжэ байна. «Улаан туяа», Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө 6 мянгаһаа 8 мянга хүрэтэр хонидтой юм. Тэдэнэйнь 70—80 процентнь нарин, нарибтар ноohотой хонид болоно. Эдэ колхозууд дунда жэшээгээр нэгэ хониһоо 2 килограмм үлүүтэй ноohо хайшалжа абана. Зарим колхозууд халтар хара үнэгэдые тэжээдэг, зүгы үсхэдэг болонхой.

Манай аймаг дотор мяханай совхоз эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө тэрэ хадаа 8 мянган гаран толгой малтай, 3 мянга шахуу гектар тарялантай юм. Совхозой полинууд дээрэ 20 гаран тракторнууд, 10-аад комбайн ба бусад машинанууд хүдэлмэрилнэ.

Мүн промышленна предприятинууд аймаг дотор бии болонхой. 1933 ондо рыбзавод эмхидхэгдээ. Энэ завод жэл бүхэндэ хэдэ мянган пүүд загаһа барижа, гүрэндөө тушаадаг юм. Мүнөө тус завод БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барижа байна.

Культураа хүгжөөхэ талаар манай аймаг айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа. Аймагай бии болохын урда тээ эндэ миил 12 эхин һургуули байжа, тэндэ оройдоо 500-гаад һурагшад һурадаг һэн. Харин мүнөө жэлдэ аймаг доторнай 2 дунда, 4 долоон жэлэй, 14 эхин һургуулинууд хүдэлмэрилнэ. Тэндэ 3 мянга шахуу һурагшад һуралсана.

Аймаг доторнай культурно-гэгээрэлэй хэдэн олон эмхи зургаанууд: клубууд, уншалгын байшангууд, библиотекэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Культурно-гэгээрэлэй хоёр—гурбан эмхи зургаангүй нэгэшье тосхон манай эндэ үгы юм. Аймагай центртэ кинотеатр, «Когизай» магазин, библиотекэ. Пионернүүдэй байшан хүдэлмэрилнэ. Мүнөө аймагай Культурын байшан баригдажа байна. Бурят ба ород хэлэн дээрэ 1200 экземпляр тиражгайгаар аймагай газетэ хэблэгдэн гаргагдана.

Хүн зоной элүүрые хамгаалха талаар нилээд ехэ амжалта туйлагдаа. Аймагай һая бии боложо байха үедэ манай эндэ оройдоо 5 оротой нэгэ больница, 2 фельдшерскэ пункт бии байһан юм. Харин мүнөө үедэ аймаг доторнай хамта 55 оротой гурбан больница, 5 амбулатори, 15 фельдшерскэ пункт, 3 хүүгэдэй ясли хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ манай эндэ санитарно-эпидемическэ станци, клиническэ ба бактериологическа лабораторинууд, рентгенкабинет байгуулагданхай.

Аймагай ажалшадай ажана байдал нилээд һайжараа. Сосново-Озёрск, Романовка, Гунда, Эгэтын Адаг, Догна ба бусад тосхонууд олон зонтой һуурин газарнууд болонхой. Эдэ тосхонууд бүгэдөөрөө электричестватэй, радиотой болонхой. Хүдэлмэришэд, колхознигууд ба хүдөөгэй интеллигенци жаргалтай хүхюунээр ажаһууна. Жэшээнь, Маленковой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүн Бабу Санданович Цыбеновые абажа үзэе. Тэрэнэй үбгэ эсэгэ, мүн өөрыншье эсэгэ бүхы наһаараа шахуу нютагайнгаа кулагуудай богоол зарсань боложо ябаһан байгаа. Тэдэнэр хэдышье шударгы бэрхээр ажаллаа һаа, өөһэдынгөө гэртэй, адуу малтай, зөөри хогшолтой боложо шадаагүй байһан юм. 1930 ондо Бабу Цыбенов Ханда һамгатаяа колхоздо ороһон байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тэдэнэр колхоздоо үнэн шударгыгаар ажаллажа, эрхим түрүү стахановецууд болонхой. 1952 ондо Бабу Цыбеновэйхи мянга гаран ажалта үдэр олоһон байгаа. Мүнөө Бабу Сандановичөөрынгөө гэртэй болонхой. Тэрэнэй гэртэнь ороо хадаа үнэтэ мебель, электричество, радио, самовар, оёдолой машина, сепаратор, велосипед болон бусад эдлэлнүүдые харахат. Тэрэ хадаа элдэб түрэлэй 6 толгой малтай болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ Бабу Сандановичын бүлэ 150 пүүд ороohо талха, хэдэ мянган түхэриг мүнгэ ажалта үдэртөө абаһан байна. Тэдэнэй эгээл ехэ хүбүүн Жамбалдоржонь гүрэнэй Иркутска университедтэ мүнөө һурана. Бабу Санданович өөрөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан аад, үдэшэндөө һургуулида һуралсажа, мүнөө уншажа, бэшэжэ шадаха болонхой. Гансахан энэ бэшэ, харин хэдэн зуун иимэ жэшээнүүдые аймаг доторһоо харуулжа болоно.

Аймагай ажахын ба культурна байгуулалтын айхабтар ехээр ургажа байһые үшөө юун харуулнаб гэхэдэ, жэшээнь, үнгэрһэн 20 жэлэй туршада аймагай бюджет 40 дахин ехэ болоһон байна. Хэрбээ 1932 ондо хүдөө ажахыда миил 9 мянга гаран түхэриг хараалагдаһан байгаа һаа, 1952 ондо 347,9 мянган түхэриг хараалагдаһан байна.

Манай эндэ үшөө ямар ехэ хубилалта болооб гэхэдэ, имагтал советскэ засагай үедэ хэдэн олон мэргэжэлтэй хүнүүд урган гараа. Аймагаймнай колхозуудта, совхоздо, машинно-тракторна станцинуудта үйлэдбэриин хэдэн олон новаторнууд бии болонхой.

Жэшээнь, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Мидыгма Чимитова жэл бүри һайн амжалта туйлана. Үнгэрэгшэ жэлдэ өөртөө даалгагдаһан үнеэн бүхэнһөө дундa жэшээгээр 1400 литр һү һааһан, түл түрсыень бүримүһэн тэнжээһэн байна. Нүхэр Чимитова «Республикын эрхим һаалишан» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэнхэй. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Людмила Житихина бүхы тугалнуудаа эхэһээнь һалгаажа түлжүүлдэг болонхой. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Надмит Дашиева энэ жэлдэ 100 эхэ хониһоо 130 хурьга абаһан байна. Мүн тэрэшэлэн «Улаан туяа» колхозой хонишод Цыпилма Аюшеева, Рыгзема Очирова, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Должин Батуева ба бусад эрхим амжалтануудые туйлана.

Гэхэ зуура, имагтал амжалтануудаа тоолоод, харин партийна, советскэ, хүдөө ажахын организацинуудай, колхозуудай, предприятинуудай ба эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутуу дунданууудые элирүүлээгүй хада алдуу болохо бай[...]. Олохон колхозуудай ба предпр[ия]тинуудай доторой арга болом[ж]нууд хүсэдөөр элирүүлэгдэнэг[үй], баян техникэ һайнаар ашагла[...]нагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Һүүлэй гурбан жэлэй, энэ жэл[эй] түрүүшын 4 һарын туршада ай[маг] доторнай хэдэн мянгаад мал хо[ро]һон, гарзалһан байна. Газартар[...]лангай культурын муу байһан д[...]рэһээ аймагай колхозууд бага [...]гаса абана. Зарим колхозууд зү[...]ан, шубуу гэхэ мэтын ашаг о[...] ехэтэй һалбаринуудые һулаар [...]хилнэ. Зарим колхозуудта аж[а]лай журам үшөө һула байна, К[ол]хозно үйлэдбэридэ агротехничес[кэ] наукын туйлалтанууд, түрүү д[үй] дүршэл ёһотойгоор нэбтэрүүлэг[дэ]нэгүй.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ аймаг[ай] зарим колхозууд олзо доход баг[а] оруулна, гүрэнэй түсэбтэ даалгаб[а]ринуудые дүүргэнэгүй.

Аймагай промкомбинат үшө[ө] муугаар хүдэлмэрилнэ. Һургуу[ли]нуудай, медицинскэ ба культура[...] гэгээрэлэй эмхи зургаануудай [хү]дэлмэридэ горьтойхон дутагда[л]нууд үшөө бии байһаар.

Ажахыгаа ба культураа хү[г]жөөлгэдэхи, колхозуудай, пре[д]приятинуудай ба эмхи зургаану[у]дай хүдэлмэридэхи эдэ ехэ дута[г]далнууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, па[р]тиин айком болон аймагай парти[й]на организаци ажалшадые комму[ни]стическээр хүмүүжүүлхэ хүдэл[мэри] хангалтагүйгөөр ябуул[на], парти, правительствын табиһан [зо]рилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ [...]дэнэй хүсэ шадалые бүримүһэн [...]суулнэгүй, социалистическэ мүры[сө]өе һулаар дэлгэрүүлнэ. Парти[йн] айком болбол эдэ дутагдалнууда[...] сүм усадхан, гүрэнэй 1953 оно[й] түсэбые дүүргэжэ, аймагайнгаа ажахые ба культурые саашадань хүгжөөн дэбжүүлхын түлөө му[...] тэмсэжэ байна.

ЖАРГАЛАНТА НЮТАГАЙ ЖАРГАЛТА АЖАБАЙДАЛ

Бурят-Монгол республикын тогтоһонһоо хойшо 30 жэлэй турша соо манай нютагуудай ажабайдал үндэһөөрөө хубилаа.
БМАССР хадаа түрүү культуратай, индустриально-колхозно республика болоо.
Илангаяа хүдөө нютагта гүн гүнзэгы хубилалта болоһон байна. Советскэ засагай үедэ, Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро жаргалта байдалаа байгуулһан нютагуудай нэгэн—Сэлэнгын аймагай Жаргалантын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй ажал ба ажабайдал тухай энэ хуудаһан дээрэ хэлэгдэнэ.

Культурамнай үдэрһөө үдэртэ ургана

[1]933 ондо нүхэр Сталин «Дерев[ен]эхи хүдэлмэри тухай» гэһэн түү[ни]э үгэ соогоо колхозно байгуу[л]тада парти, правительствын зүг[эй]э анхарал оролдолго улам ехээр [ш]игдаха ёһотой гэжэ тэмдэглэһэн [ба]йгаа.

Нүхэр Сталинай энэ заабаряар [х]элбэрилэгдэжэ, колхозно бай[гу]лалтын бухы шатануудта парти [ба] правительство хүдөө ажахын [ажа]тельнүүдые ажахын-эмхидхэлэй [ул]аар бэхижүүлхэ хэрэгтэ гол ан[ха]ралаа хандуулһан байна. Тэрэ[нэй] ашаар манай колхоз нийтынгээ [хүдэлм]эриие улам арьбадхажа, колхо[зые] большевистскэ, колхознигуудаа [бая]н шадалтай болгожо шадаа.

Колхозой правлени ба партийна [эхи]н организаци колхознигуудайн[г]а культурна эрилтэнүүдые дүүрэн [ханг]ахын тула ехэхэн хүдэлмэри [хэ]һэн байна.

1938 онһоо эхилжэ Жарганата [ню]таг болбосон түхэлтэй боложо [эхи]лээ. Эндэ 223 колхознигуудай [һууха] шэнэ гэрнүүд баригдаа һэн. [Эн]дэ, колхозой правлени, больни[ца], ухибүүдэй интернат, 7-жэлэй [һу]ргуули шэнээр баригдаба. 500 [хү]нэй багтажа һууха залтай кол[хо]зно клуб хүдэлмэрилнэ. Тэрэниие [д]эхид Культурын ордон гэжэ нэр[лэ]дэг юм.

Бурят-монгол арадай хуушанай [ба] мүнөөнэй байдалые харуулһан [ко]лхозой хизаар ороноо шэнжэлэл[гы]н музей хүдэлмэрилжэ байна. [Тэ]рэнэй экспонадууд жэл бүри шэ[нэ] экспонадуудаар нэмээгдэнэ. 50 [ар]тистнарта хүрэхэ национально[-теа]тральна костюмууд оёгдонхой. [Ду]ховой оркестр, хүгжэмэй элдэб [бэ]шын бусад инструментнүүд бии.

Колхозой клуб соо танцевальна, [др]аматическа, хүгжэмэй болон бу[са]д кружогууд саг үргэлжэ хүдэл[мэ]рилжэ, артелиин центртэ, поле[во]й стануудта ба малажалай фер[мэн]үүд дээгүүр концертнүүдые ха[ба]лдаг, ород классигуудай ба Бу[ря]т-Монголой республикын уран[зо]хёолшодой пьесэнүүдые табидаг [ба]йна.

Манай колхозой центртэ стацио[на]рна киноустановко, фермэ, поле[во]й станууд аар нүүдэл киноуста[но]вконууд хүдэлмэрилдэг юм.

Колхозник бүхэнэй гэртэ радио [би]и. Тиимэ дээрэһээ түрэл Москва[һаа], Улан-Удэһээ радиодамжуулга [ша]гнажа байха аргатайбди. Ехэнхи [ко]лхознигуудай гэртэ ороходоо ра[ди]оприёмник, патефон, оёдолой ма[ши]на, никилированно оро ба бу[са]д үнэтэй хэрэгсэлнүүдые хара[ха]т.

Урдань үзэг бэшэг мэдэхэгүй, [ба]рга харанхы ажаһуудаг Жарга[ла]нта нютагай таряашад советскэ [за]сагай үедэ, Ленин — Сталинай [па]ртиин эсэгэ ёһоной анхарал орол[до]лгын ашаар бултадаа үзэг бэшэг[тэй] һураа. Эдэ таряашадай үхибүүд [дун]да ба дээдэ һургуулитай боло[һо]н байна. Мүнөө Тельманэй нэрэм[жэ]тэ колхозһоо 90 һурагшанар — [дээдэ]эн һургуулида, 80 һурагшанар— дунда һургуулида һуража байна. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, дээдэ һургуулитай партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэд жэлһээ жэл бүри олошорно.

Революциин болохоһоо урда тээ эндэ социальна үбшөөр үбшэлһэн зонуудай тооһ аргагүй олон байгаа. Мүнөө сталинска эпохын үедэ хүгжэн бадарһан Жаргалантада туберкулёз болон венерическэ үбшөөр үбшэлдэг хүнүүд үгы болоо. Манай эндэ хүдэлмэрилдэг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо бүри олошоржо байна.

Колхозой правлени болон партийна эхин организаци ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха талаар ехэхэн хэмжээ-ябуулгануудые зохёоһон байгаа. Тэрэнээ дүүргэлтэ болгон, манай артель үнеэ һааха, хони хайшалха электроагрегадуудые тодхоһон байна. Мүн электричествын хүсөөр хүдэлдэг тээрмэ, пилорама тодхогдонхой.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз Бурят-Монгол соо эгээл томо колхозуудай нэгэниинь мүн. Культурна болбосон байдалтай болоһон манай колхозой малажалай фермэнүүдые, полевой стануудые, колхозой клуб болон хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей харахаяа республикын бусад колхозуудһаа айлшад олооро ерэдэг байна.

Партийна организациин агитаторнууд колхознигуудай дунда Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр ойлгуулна. Колхозой клуб соо, полевой станууд, малажалай фермэнүүд дээрэхи улаан булангууд соо колхозой ба колхознигуудай туйлаһан амжалтануудые харуулһан диаграмманууд, фотовыставкэнүүд, витринэнүүд эмхидхэгдэһэн байха юм. Хүн зоной олооро суглараад ажалладаг газарта уряа лозунгнууд хадагданхай байдаг.

Полевой станууд, малажалай фермэ, гүүртэнүүд дээрэ колхозой нүүдэл библиотекэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Колхознигууд сүлөө сагтаа ном уншажа байдаг... Сталинска шангай лауреадуудай зохёолнуудаар уншагшадай конференцинүүд үнгэргэгдэдэг байна.

Манай колхознигууд бултадаа шахуу центральна, республиканска, аймагай газетэнүүдые болон журналнуудые захижа абадаг болонхой.

Жаргалантын колхозой гэшүүд туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амархагүй байна. Эдэнэр Бурят-Монгол АССР-эй тогтоһоор 30 жэлэй ойн гүйсэһэн 1953 ондо ажахын-политическэ кампаниинуудые саг болзортонь һайн шанартайгаар үнгэргэхэ байна.

Н. С. Бочкин, колхозой партийна эхин организациин секретарь.

Үбһэ тэжээл элбэгээр ургуулхабди

Малажалые хүгжөөхэ талаар шэнэ табанжэл соо табигдаһан зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада түбхын түрүүндэ колхозуудта тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, нийтын малые дулаан байраар хангаха, малажалдахи хүдэлмэриие үргэнөөр механизацилха зорилго КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой II пленум республикын колхозуудай урда табиһан байна.

Манай колхоз энэ жэлдэ сабшалан һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ. Республикын солото луговодууд нүхэд Санжижапов ба Будажапов мичуринска наукын түрүү дүй дуршэлые халан абажа, мелиоративна хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулна.

Эдэнэрэй хүтэлбэрилдэг тэжээл бэлэдхэлэй бригаданууд 40 хүнһөө бүридэнэ. Энэ бригадануудта 1945 гектар сабшалан даалгагданхай. Тэрэнэй 395 гектарынь шэбхэжүүлһэн, үтэгжүүлһэн байгаа. 1952 ондо 1945 гектар сабшалан дээрэһээ 19275 центнер үбһэ абтаа. Тиихэдэ шэбхэжүүлһэн 395 гектарһаа 12241 центнер гэхэ гү, али га бүриин 28 центнер үбһэ хуряагдаа.

Сабшалангай газар шииг нойтондо ехэ дуратай гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэ дээрэһээ үбһэ хуряалгын урда тээ гурба дахин сабшалангые уһалдаг байнабди. Тодорхойлбол, майн арбаадаар, июниин түрүүшээр, һүүлээр уһалагдадаг. Март ба апрель һарануудта һайрамай уһаар уһалхада һайн байдаг.

Сабшалангые уһалхаһаа гадна, тэрэниие наг шэбхээр үтэгжүүлхэдэ газарай хүрьһэн һайжаржа, ургасын гараса ехэ болодог. Илангаяа мориной аргал һайн байна. Саг соонь уһалжа, шэбхээр үтэгжүүлээд байһан нэгэ гектар газарһаа 100 гаран центнер үбһэ абажа болохо байна. Нёдондо жэлдэ манайхин туршалгын участок дээрэһээ гектар бүхэнэй 98 центнер үбһэ абаһан байгаа.

Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын анхарал оролдолгын ашаар манай колхозой сабшалан дээрэ лугомелиоративна, канава малтадаг, һөөг бургааһа тайрадаг машинанууд олоор хүдэлмэрилдэг болоо. Үбһэ хуряалгын үедэ Сэлэнгын МТС-эй 4—5 тракторна сенокосилканууд жэл бүри хүдэлмэрилнэ.

Сабшалан һайжаруулха тушаа асуудалнуудые правлениин заседаниинууд дээрэ олохон дахин хэлсэһэн байнабди.

Нийтын малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ талаар колхозуудай урда партиин XIX съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ малажалдаа дүүрэн хүрэхэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулгаһаа гол түлэб дулдыдаха байна.

Д. О. Гомбоев, колхозой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна племенной фермын эрхим һаалишад (зүүн гарһаа) Нима Очиржанова ба Лидия Бадмаева электричествээр һү һааха аппарадуудые барлад, фермэ тээшээ ошожо ябана.
О. Березковой фото.

Механизированнэ ажахытай болообди

1932 ондо үшөө «Хубисхал» гэжэ нэрэмжэтэ коммунын байхада, колхозой правлени соо эгээл түрүүшынхеэ телефонно аппарадай табигдахада, энээнһээ урда телефон хараагүй зон тон ехээр гайхалсаһан юм. Тэрэ жэлдэ колхознигуудай гурбан гэртэ радио оруулагдаһан юм.

Колхозоо телефонизацилха ба радиофикацилха талаар үүсхэл тиихэдэ комсомольско ячейкын секретарь байһан Тогочи Данзанов гаргаһан байна.

1932 оной хабарай тарилгын эхилхэһээ урда тээ коммунамнай сошниково сеялкэ худалдажа абаһан байгаа. Тэрэ зундаа үбһөө дүрбэн морин сенокосилкаар сабшаа һэмди. 1934 ондо сноповязалка ба молотилка асарагдаһан байна. 1935 ондо түрүүшынхеэ автомашинатай бологдоо. Энээниие эндэхид «мухар тэргэ» гэжэ нэрлэдэг һэн. Энэ автомашиные жолоодогшоор мүнөө таряанажалай бригадын бригадир байһан нүхэр Бадмаев хүдэлмэрилдэг байгаа.

1936 ондо Убукун гол дээрэ колхозой гидроэлектростанци баригдажа, Жарганата нютагта Ильичын лампочканууд носожо эхилээ һэн. Энэ жэлдэ тракторна моторой хүсөөр пилорама хүдэлмэрилдэг болоо. Һүүлээрнь паровой локомобильтай боложо, тэрээгээр пилорама хүдэлмэрилдэг болоһон байна.

1939 ондо баригдажа дүүргэгдэһэн 18 киловатт хүсэтэй тепловой электростанци ашаглалгада орожо, колхознигуудай бүхы гэрнүүдые электрын лампочкануудаар гэрэлтүүлһэн байна. Мүн тэрэшэлэн колхозой радиоузел хүдэлмэрилжэ эхилээ. Колхознигууд бултадаа радио шагнадаг болоо һэн.

1940 ондо Тельманэй нэрэмжэтэ артель гоё һайхан клуб барижа дүүргээ һэн. Тэрэнээ ууралаар дулаасуулха гэжэ эндэхид шиидэһэн байгаа. Энэ зорилгоор колхозой правлени Улан-Удын ПВРЗ-гэй инженернүүдые урижа, тэдэнэй туһаламжаар ууралай отоплени барла һэн.

1941 ондо манай Эхэ орондо фашистска Германи дайн сэрэгээр добтолон орожо, манай ороной арадуудай амгалан тайбан ажалые таһалдуулһан байна. Дайн сэрэгэй болоһонтой дашарамдан тохёолдоһон хүшэр хүндэ байдалдашье жаргалалтынхид өөрынгөө колхозой ажалые механизацилжа ба электрификацилжа үргэлжэлүүлһээр байгаа. 1942 ондо 10 номертой телефонно коммутатор тодхоо. Сельэлектрын Бурят-Монголой конторо Убукун гол дээрэ гидроэлектростанци барихаяа шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулаа һэн. Тиигээд гидроэлектростанци баригдажа, ашаглалгада ороһон байха юм.

1946 ондо манай колхоз токарна болон бусад станогуудые абажа, механическа мастерской бии болгоһон юм. Эндэ электросварка хэдэг, детальнуудые мүлидэг болообди. Энэ мастерской соо газогенераторна «ЗИС» автомашинада капитальна заһабарилга хэдэг болоһон байна.

Мүнөө манай колхоз улам ургажа байна. Артелиин бүхы фермэнүүд хоорондоо телефоноор холбогдодог болоо. 100 точко хангадаг телефонно коммутатор баригдаа.

1948 ондо манай колхознигууд артелиин правлениин конторо болохо гоё һайхан, олон сонхотой гэр бариба. Энэнь хадаа ууралаар дулаасуулагдадаг байна.

Полевой станууд дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилагдажа эхилээ. «ВИСХМ» гэжэ маркын механическа зерносушилка тодхоогдоо һэн. Орооһо сэбэрлэдэг машинанууд олоор абтаа. Веялкэ, клейтон, ветродуйка гэхэ мэтын машинанууд электричествын хүсөөр ябуулагдана. 1950 ондо ууралай центральна отоплени үргэдхэгдэһэн байна. Эндэ инженер Рамзинай зохёоһон нэгэ шэнэ котёл, «Стрела» маркын хоёр котел шэнээр тодхогдоо.

Энэ жэлдэ манай колхоз «ГАЗ—51» маркын хоёр ашаанай автомашина худалдан абажа, бүхыдөө 6 машинатай болоо. Ашаа шэрэхэ бүхы хүдэлмэри эдэ машинануудаар хэгдэнэ. 1951 ондо Убукунска гидроэлектростанци 100 киловатт хүсэтэй болоо. Энээнһээ электродамжуулгын үндэрвольтно лини татагдажа, колхозой центрһээ 19 километртэ байһан полевой стануудые, малажалай фермэнүүдые электроэнергеэр хангана. Тус электростанциин хүсөөр 40 электромоторнууд, механическа мастерской, 2 электрическэ тээрмэ, пилорама, 50 вольт хүсэтэй радиоузел хүдэлмэрилнэ.

Колхозой племенной фермэ дээрэхи үнеэ һааха, хони хайшалха агрегадууд, тэжээл буйлуулха, тэрэниие жэжэ болгохо машинанууд мүн тэрэшэлэн ГЭС-эй хүсөөр ябуулагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхоз 12 автомашинын байха ууралаар дулаасуулагдадаг автогараж бариһан байна. Тэрэнэй дэргэдэ автомашина заһабарилха механическа мастерской түхеэрэгдэнхэй. Энэ жэлдэ центральна полевой стан дээрэ ленточнэ транспортёр тодхогдожо, 20 метртэ байһан орооһые складууд тээшэ дамжуулжа болохо байна. Энэ машинаар үрһэнэй таряае амбаартаа оруулһан байнабди.

Бүхы эдэ механизированнэ участогууд дээрэ манай өөрын механизаторнууд-колхознигууд хүдэлмэрилнэ. Эдэнэрэй дунда механигууд, токарьнууд, электросварщигууд, монтёрнууд ба пилорамщигууд бии.

Колхозой эдэ механизаторнуудые СССР-эй Верховно Соведэй депутат Тогочи Данзанович Данзанов хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрэй үүсхэлээр Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель ажал ехэтэй хүдөө ажахын хүдэлмэриие механизацилһан, электрификацилһан ба колхознигуудай байрые радиофикацилһан байгаа.

Л. Х. Чойнзонов, колхозой механик.

МАНАЙ КОЛХОЗОЙ ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ

Манай Эхэ оронииe Монголой [ар]адай республикатай холбоһон [Кях]тинска трактһаа хоёр кило[ме]ртэ, Жаргалантын голдо Сэлэн[гы]н аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ [ко]лхоз оршодог юм. Энэ колхоз [Ж]аргаланта нютагай урдань нүү[дэл] байдалтай таряашадые нэгэд[бэ].

[Р]еволюциин урда тээ Жарганан[та] нютагай хүдөө ажахы өөдэгүй [ху]юур аргаар эрхилэгдэдэг бай[гаа]. Арад зониинь барга харанхы[гаа]р, хододоо гасалан зоболон үзэ[жэ] һуудаг һэн. Эндэхи зоной куль[ту]рна хэмжээн тон бага, үзэг бэшэг [мэ]дэхэгүй байдаг бэлэй. Буддын [ш]ажанай нүлөөлэлгын тон ехэ бай[һан] дээрэһээ тэндэхи харанхы мун[хаг] таряашад ухибүүдээ дасанда [лам]а болгохо гэжэ эльгээдэг бай[гаа].

Жарганата нютагта бултадаа [...] таряашадай бүлэнэр, тэдэнэй [дун]до кулагууд — 21, дунда ша[да]лтай таряашад — 64 үгытэй[шүү]л — 140, ламанар 58 хүн бай[гаа]. Тарянанай болон бэлшээриин [...] һайн газарнууд баяд, ноёдой [гар]та байһан юм. Жаргалантада [тар]янанай болон ногооной ургаса [...] багаар абтадаг һэн. Гектарһаа [...]йхан гэжэ 4—5 центнер орооһо [...]а абтадаг бэлэй. Ушар юуб [гэх]эдэ, эндэхи газарые элдүүрилхэ техникэ хэрэглэгдэдэггүй, минеральна үтэгжүүлгэ хэгдэдэггүй [ба]йгаа. Таряагаа тарихадаа газа[ра]а модон анзаһаар хахалдаг һэн. [А]дуу малай үүлтэринь муу бай[гаа]. Тиимэ дээрэһээ һаамхай үнеэ[нь] тон бага һү үгэдэг, нэгэ хо[ниһ]оо 0,75—1,0 килограмм нооһо [ха]йшалагдадаг һэн. Малажалай ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар хэншье һанаагаа табидаггүй, үбэлэй үедэ малдаа эдюулхэ үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэдэг байгаа. Тиимэ дээрэһээ малынь түхэреэн жэл соо бэлшээридэ ябаха баатай байдаг һэн.

Хооһорһон, үгырһэн таряашад жэлһээ жэл бүри олошоржо, байдалынь тэсэшэгүй хүндэ болодог һэн. Тиихэдэ Жаргалантые жаргалай бэшэ, зоболонгой нютаг гэжэ нэрлэхэдэ таараха байгаа.

1917 ондо Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци боложо, хүдэлмэришэд, таряашад капиталистнууд ба помещигүүдэй засагые унагааба. Эрхэ сүлөөгөө олоһон хүдэлмэришэд ба таряашад Россида советскэ засаг тогтооһон байна. Энээниие манай эндэхи таряашад гүнзэгы ехэ баяртайгаар угтаһан юм. Хүдэлмэришэн ба таряашанай правительствын газарые национализацилһанай ашаар манай нютагай газаргүй таряашад газартай болоһон байгаа. Урдань эрхим газар эзэлээд һууһан, газаргүй таряашадые мүлжэдэг байһан ламанар, ноёд ба бусад мүлжэгшэд бүхы эрхэнүүдээ ба хүнгэлэлтэнүүдээ хаһагдаһан байгаа. Октябрьска социалистическэ революциин хэһэн энэ акт хадаа ажалша таряашадта ажахыгаа хүгжөөн дэбжээхэ арга боломжонуудые олгоо.

Революциин болоһон түрүүшын жэлнүүдтэ Жаргалантын үгытэйшүүл советскэ засагай анхарал оролдолгын аша туһаар гасалан зоболонһоо гаража шадаһан байна. Тиибэ ябашье, ажахыгаа бүрин һайжаруулха, арад зоной ажабайдалай культурна хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ арга тэрэ үедэ үшөөл байгаагүй. Яахадааб гэхэдэ, манай эндэхи таряашад жэжэ божо үмсын һуудал байдалтай байгаа һэн. Тиимэ дээрэһээ газарые коллективнээр элдүүрилжэ, техникэ хэрэглэхэ арга боломжо үгы байгаа. Гадна, таряашадай ажахыгаа һэргээн бодхооходонь кулагууд һаад ушаруулдаг һэн.

1924 ондо Жаргаланта нютагай нэгэ хэдэн залуушуул комсомолдо орожо, комсомольско ячейкэ бии болгоһон юм. 1926 ондо комсомолецууд 60 хүн болоо. 1925 ондо 6 коммунистнуудһаа бүридэһэн партийна ячейкэ бии болгогдоһон юм.

Коммунистнууд ба комсомолецууд ажахын социалистическэ формын үлүү һайн байһан тухай агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри жаргалантынхидай дунда ябуулдаг болобо. Эндэхид өөһэдынгөө ажахые һайжаруулхын тула үмсын һуудалтай таряашадые нэгэдхэжэ, коллективнэ ажахы бии болгохо ёһотой гэжэ үдэрэй ошохо тума бүри тодорхойгоор, һайнаар ойлгодог болоо.

1928 ондо эндэхи таряашад «Хубисхал» гэжэ хүдөө ажахын коммуна болон нэгэдэһэн байна. 240 айлтай, 1939 гектар таряанай газартай тэрэ «Хубисхал» колхоз коммуна зандаа 1934 он болотор байгаа.

Жаргаланта нютагай коммунистнуудай болон комсомолецуудай урда түбхын түрүүн колхозоо ажахын эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ, тэрэнэй материальна базые ехэдхэхэ гэһэн шухала зорилгонууд байгаа һэн. Тэрээнһээ гадна, кулагууд, ламанар ба бусад хорото этэгээдүүдые үндэһөөрнь усадхаха хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээрнь ябуулха ёһотой байгаа. Теэд, эдэ харюусалгатай хүдэлмэринүүдые эндэхи коммунистнууд, комсомолецууд ба колхозой эдэбхитэд амжалтатайгаар ябуулһан байна.

Партийна болон комсомольско организацинуудай агитаторнууд үргэн нийтын дунда хүдөө ажахые коллективизацилха ба тэрэнэй үндэһөөр ангиин дайсан болгошо кулагуудые усадхаха гэһэн Коммунистическэ партиин политикые гүнзэгыгөөр ойлгуулһан байгаа.

1934 ондо эндэхи «Хубисхал» коммуна Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель болоһон юм. Артелиин гэшүүд колхозойнгоо ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулха тушаа ниилээд хүдэлмэри хээ. 1933 ондо колхознигууд-ударнигуудай 2-дохи Бүхэсоюзна съезд дээрэ баталагдаһан хүдөө ажахын артелиин Уставай ёһоор колхозойнгоо правлениие һунгаһан байна. Шэнээр һунгагдаһан правлени колхозно нийтын ажахые хүтэлбэрилхэ бодото ба эмхитэй һайн орган болоо. Эндэхи колхознигуудай правлениеэ колхозойнгоо штаб гэжэ нэрлэдэг байһаниинь зүб байгаа.

1936 ондо — «Пятилетка», 1938 ондо—Калининай нэрэмжэтэ, 1941 ондо — «Шэнэ Зам» гэжэ колхозууд Тельманэй нэрэмжэтэ артельтэй нэгэдэһэн байна. Томодхогдоһоноойнгоо һүүлээр манай артель бүри түргэнөөр бэхижээ, ажалай журам һайжараа, хүндэ хүдэлмэритэй ажалнуудынь механизировалэгдэжэ эхилээ. Гадна, колхозой адуу малай тоо толгой олошороһон, тэрэнэй ашаг шэмэнь дээшэлһэн байха юм.

Тельманэй нэрэмжэтэ артелиин гол ажахынь малажал болоно. Тиимэ дээрэһээ артелиин гэшүүд колхозойнгоо нийтын мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые жэл бүри дүүргэжэ, гүрэндөө малажалай продукциие ехээр үгэдэг болоо.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолоор зэбсэглэгдэһэн манай колхознигууд малажалые үсхэбэрилхэ талаар дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эмхитэйгээр тэмсэжэ орoo. Хэрбээ 1948 ондо колхознай 7147 толгой эбэртэ бодо малтай байгаа һаа, 1953 ондо 9527 толгой малтай болоо. Сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха тушаа зарим нэгэн хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Газартаряалан саашадаа хүгжөө, илангаяа хүдөө ажахые механизацилгын хэмжээн дээшэлээ. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ манай колхоз муу бэшэ ургаса абадаг байна. Таряанай талмай һураггүй ехэ болоо. Хэрбээ 1930 ондо энэ колхоз 341 гектар таряалантай байгаа һаа, 1952 ондо 1843 га газар дээрэ тарилга хэдэг болобо.

Жаргаланта нютаг советскэ засагай үедэ танигдашагүй культурна болбосон түхэлтэй болоо. Эндэ 500 хүнэй һууритай томо клуб бии. Тэрэ клубай нэгэ таһагтань бурят арадай урдын ба мүнөөнэй байдалые харуулһан хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей эмхидхэгдэнхэй. Эндэ жэл бүри шэнэ шэнэ экспонадууд нэмэжэ табигдана.

1950 ондо колхозой правлениин байха 12 комнатотой шэнэ гэр баригдаһан юм. Эндэ дүрбэн токарна станогуудһаа бүридэһэн механическа мастерской 1946 онһоо эхилжэ хүдэлмэрилнэ. Манай колхоздо тепловой электростанци баригдаһан байна. Энээнэй хүсөөр 90 метр гүнзэгытэй водокачка, крупчатка хэдэг тээрмэ хүдэлмэрилдэг байна.

1951 ондо Убукун гол дээрэ 100 киловатт хүсэтэй гидроэлектростанци баригдажа дүүргэгдээд, энээнэй урда тээхи тепловой электростанциин орондо хүдэлмэрилжэ эхилһэн байгаа. Электричествын хүсөөр орооһо таряа сэбэрлэдэг агрегадууд, механическа мастерской, 3 томо тээрмэ, модо хюрөөдэхэ рама хүдэлгэгдэнэ, малай фермэ дээрэхи зарим хүдэлмэринүүд хэгдэнэ. Колхозник бүхэнэй квартирада Ильичын лампочка носодог болонхой.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 6 ашаанай, 2 хүнгэн автомашинануудтай, 12 автомашинын байха шулуугаар баригдаһан автогараж бии.

Манай эндэхи колхозой иимэ ехэ амжалтануудые туйлахадань Коммунистическэ парти, манай түрэл Советскэ правительство айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Ленин—Сталинай партиин үнэн сэхэ хүбүүн, партиин XIX съездын делегат Дагба Доржиевич Оширов энэ колхозой түрүүлэгшээр 19 жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ, Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиие ажахын ба эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ тушаа горьтойхон хүдэлмэри хэһэн байха юм.

КПСС-эй XIX съездын материалнуудаар зоригжуулагдаһан манай колхознигууд артелиингээ нийтын ажахые улам саашадань хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байна.

Т. ДАНЗАНОВ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Тибедые сүлөөлһөөр хоёр жэлэй ой гүйсэбэ

ПЕКИН, майн 22. (ТАСС). Тибедые амгалан ёһоор сүлөөлхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай хэлсээ баталһан үдэрһөө хойшо 2 жэлэй ой майн 23-да гүйсэхэнь. Энэ үдэртэ зорюулагдаһан статья соогоо «Женьминьжибао» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

Хэлсээ бэелүүлхэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэрииие хараад үзөө һаа, энэ талаар туйлагдаһан угаа ехэ амжалтанууд элп харагдана. Түбэдүүдэй дунда патриотизмын ургалта, эхэ ороноо хамгаалжа, Тибедэй интересүүдые ба аюулгүй байдалые хамгаалжа байгаа арадай-сүлөөлэлгын армида эдэбхитэйгээр туһалалга, Тибет руу Панчен-ламын бусан ерэлгэ, мүн тэрэнэй ба Далай ламын хоорондо нигта хани харилсаа тогтоолго ехэ амжалтанууд болоно. Эдэ баримтанууд хадаа тибетскэ арадай удаан саг соо хахарагдаад байһанииие усадхаһан тухай гэршэлнэ. Империалистнууд ба Хитадай реакционернүүд тус арадые хахаргаһан байгаа.

Национальна районуудай автономиие бэелүүлхэ тухай дүримые 1952 оной август һарада арадай Центральна правительствын толилһон ябадал түбэдүүдэй ба Хитадай Арадай Республикын ахадүү бусад национальностьнуудай хоорондохи нигта хани харилсаае саашадань бэхижүүлхэ ябадалда туһалаа.

Хоёр жэлэй турша дотор хэлсээнэй условинуудые нарин шангаар бэелүүлэн, арадай-сүлөөлэлгын армиин сэрэгүүд хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалаа, харгынуудые бии болгоо, больницанууд, банкнууд, һургуулинууд, магазинуудые байгуулаа, таряашад ба малшадта мүнгэ урьһаар үгөө, Тибедэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ курсануудые эмхидхээ, үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар нютагай хүн зондо туһалаа.

Арадай-сүлөөлэлгын арми Тибедэй хүн зоной материальна ажана һайн байдалые һайжаруулха ябадалда эхи табиһан байна. Тэрэ хадаа культурно-гэгээрэлэй ехэ хүдэлмэри хэнэ. Түбэд хэлэн дээрэ газетэ хэблэлгые эмхидхээ. Арад зониие тэдэнэр уласхоорондын байдалтай ба ороной дотоодын ажабайдалтай танилсуулна, кинофильмнүүдые ба зүжэгүүдые харуулна. Энэ хадаа ахадүү хитад арадай ажабайдалтай танилсаха хэрэгтэнь түбэдүүдтэ туһална.

Тибедэй ехэ городууд ба тосхонуудта больницанууд, амбулаторинууд нээгдээ. Ветеринарнуудай курса, мүн малда элдэб тарилга хэхэ лабораторинууд нээгдэхээр бэлэдхэгдэнэ. Энэ хадаа Тибедэй малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туһаламжа үзүүлхэ байна.

ПЕКИН, майн 22. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Лхасаһаа иигэжэ дамжуулна:

Тибедые амгалан ёһоор сүлөөлһөөр хоёр жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан үсэгэлдэр Лхасада митинг болоо. Тэрээн дээрэ үгэ хэлэһэн тибетскэ засагаархидай ба ламанарай түлөөлэгшэд национальностьнуудай тэгшэ эрхэтэй байха тушаа Хитадай правительствын ябуулдаг политикые һайшааба.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд хадаа түбэд арадай ажабайдалые ба культурые һайжаруулха ябадалда зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ба урьһаламжа үгэһэнэй түлөө арадай Центральна правительствода баясхалан хүргэнэ.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй урда тээ

ПРАГА, майн 21. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентствын дамжуулһанай ёһоор, чехословацка эхэнэрнүүдэй комитедэй пленум үсэгэлдэр Прагада болоо. Үхибүүдые хамгаалха Уласхоорондын үдэртэ ба эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресстэ бэлэдхэлэй асуудалнууд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Чехословацка эхэнэрнүүдэй комитедэй генеральна секретарь А. Тумова эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын үдэрые һайндэрлэхэ тухай элидхэл хэбэ.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресстэ ошохо чехословацка эхэнэрнүүдэй делегаци пленум дээрэ һунгагдаа.

Тус пленум резолюци баталан абаба. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс хадаа амгалан оршон байдалда элүүр ба зол жаргалта үхибүүдые хүмүүжүүлхэ арга боломжо хангаха гэһэн бүхы дэлхэйн бүхы эхэнүүдэй шухала интересүүдтэй холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна. Бүхы дэлхэйн олон зуун миллион эхэнэрнүүд ба эхэнүүдэй үмэнэһөө эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс хадаа Корейдэхи дайн дары зогсоохые нэн түрүүн эрихэ ба Баруун Германиие ремилитаризацилгада эсэргүү эрид шангаар тэмсэхэ юм гэжэ манай эхэнэрнүүд хүлеэнэ. Конгресс хадаа агууехэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталхые эрид шангаар эрихэ юм гэжэ тэдэнэр хүлеэнэ.

Үхибүүдые хамгаалха Уласхоорондын үдэртэ бэлэдхэнэ

ШАНХАЙ, майн 21. (ТАСС). Шанхайн хүн зон ба олониитын организацинууд үхибүүдые хамгаалха Уласхоорондын үдэрые һайндэрлэхээ эдэбхитэйгээр бэлэдхэнэ. Үхибүүдые хамгаалха Уласхоорондын үдэр хадаа үхибүүдэй һайндэр байхаһаа гадна, эб найрамдалай түлөө, үхибүүдэйнгээ ажабайдалай түлөө, тэдэнэй элүүр мэндын ба зол жаргалай түлөө бүхы дэлхэйн арадуудай тэмсэлэй үдэрынь тэрэшэлэн болоно гэжэ «Синьвэньжибао» газетэ бэшэнэ.

Энэ үдэр Шанхайда үхибүүдэй һайндэрэй утреннигүүдые, арадай-сүлөөлэлгын армиин частьнуудта, заводууд ба фабрикануудта үхибүүдэй ошохо экскурсинуудые эмхидхэхэ, түрүү хүдэлмэришэд ба таряашадтай, эрдэмтэдтэй, уран зохёолшодтой, уранзураашадтай, партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадтай уулзалга хэхэ, үхибүүдэй спортивна наадануудые эмхидхэхэ гэжэ хараалагдана. Тэрээнһээ гадна, городой үхибүүдэй ордон соо үхибүүдэй Уласхоорондын үдэр нээгдэхэ байна.

Болгарида комбайнернуудые бэлэдхэнэ

СОФИ, майн 20. (ТАСС). Кнеж, Карнобат, ба Суворов гэжэ газарнуудтахи комбайнернуудай һургуулинуудта һуралсалай жэл дүүрэб. Һуралсалай энэ жэлдэ комбайнаар хүдэлмэрилхэ 400 хүн бэлэдхэгдэв. Практическа заняти үнгэргэхын тула Советскэ Союзһаа хүдөө ажахын машинануудай шэнэ модельнүүд абтаба. Энэ жэлдэ комбайнернуудай һургуулинуудта олон эхэнэрнүүд һуралсаба.

Румынида шарикоподшипнигүүдай завод хүдэлмэрилжэ эхилээ

БУХАРЕСТ, майн 21. (ТАСС). Молдовдохи шарикоподшипникова заводой түрүүшын ээлжээн хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Мүнөө заводой барилгашадай коллектив ороннне индустриализацилха хэрэгтэ шухала үүргэ бэелүүлхэ энэ барилгые барижа дүүргэхын тула шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилнэ. Тус завод советскэ эрхим һайн машинануудаар ба түхеэрэлгээр зэбсэглэгдэнэ.

Японско хүдэлмэришэдэй забастовкын тэмсэл

ШАНХАЙ, майн 21. (ТАСС). Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай эрилтэ табяад, Японийн «Одзи Сейси» ба «Хонсю сейси» гэжэ саарһанай компанинуудай хүдэлмэришэд 24 часай забастовко соносхоо гэжэ мэдээсэгдэһэн байгаа.

Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хүдэлмэришэдэй эрилтэ хангахые администрацийн арсаһан ушарһаа, «Одзи сейси» гэжэ саарһанай компаниин хүдэлмэришэдэй профсоюз мүнөөдэр 48 часай шэнэ забастовко соносхоо гэжэ «Иомиури» газетэ мэдээсэнэ.

Администрацитай мүнөөдэр хэһэн хэлсээнэй буруу һүрэһэн ушарһаа, профсоюз майн 23-һаа эхилжэ 48 часай забастовко соносхохо гэһэн шиидхэбэри абаба.

Урдада болоһон забастовконуудай шалтагаанаар орон дотор газетнэ саарһанай запасууд недели соо лэ газетэ гаргажа хүрэхэ болотороо хороогдобо гэжэ «Иомиури» газетэ бэшэнэ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 22. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэрэй турша дотор корейскэ Арадай армиин соединенинүүд ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд Пенамдоной райондо дайсанда эсэргүү бага зэргын байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци сэрэгэй объектнүүдтэ ямаршье хамаагүй Тэдон уездын Енвоной водохранилищиие дахин бомбодобо.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 2 самолёт унагааба.

Германиин коммунистическэ партиин центральна правлениин секретариадай заседани

БЕРЛИН, майн 22. (ТАСС). Майн 19-дэ Дюссельдорфдо болоһон Германиин коммунистическэ партиин (КПГ) центральна правлениин секретариадай заседани тухай коммюнике АДН агентство дамжуулба.

КПГ-гэй центральна правлениин секретариат хадаа энэ жэлдэ баруун германска предприятинууд дээрэ үйлэдбэриин советүүдтэ болоһон һунгалтын дүнгүүдые, бундестагта болохо һунгалтада КПГ-гэй бэлэдхэлэй ябаса тухай асуудалые, мүн эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестивальда бэлэдхэхэ тухай баруун германска комитедэй хандалгые зүбшэн хэлсэбэ гэжэ коммюнике соонь хэлэгдэнэ. Үйлэдбэриин советүүдтэ болоһон һунгалтын дүнгүүд хадаа боннско ба парижска сэрэгэй договорнуудта ехэ сохилто хэнэ гэжэ КПГ-гэй центральна правлениин секретариат коммюнике соогоо тэмдэглэнэ. Баруун германска ажалшадай социальна, политическэ эрилтэнүүдые хамгаалхын түлөө, боннско ба парижска сэрэгэй договорнуудые бэелүүлгэдэ эсэргүү тэмсэлые парламентын гадуур хэхын түлөө һунгалтын үедэ эрид шууд тэмсэһэн прогрессивнэ хүдэлмэришэд, албахаагшад олон голосууд болон мандадуудые хаа хаанагүй абаһан байна.

КПГ-е хорихо зорилгоор боннско правительствын түсэблэһэн процессые хойшолуулга хадаа бүхы немецкэ ба бүхы дэлхэйн эб найрамдал хүсэгшэ хүнүүдэй протестын хүдэлөөнэй тодорхой амжалта болоно гэжэ КПГ-гэй центральна правлениин секретариат тэмдэглэнэ. Демократическа эрхэ сүлөө хамгаалхын түлөө, национальна нэгэдэлэй түлөө тэмсэлээ шангадхаха, һэрэмжэеэ дээшэлүүлхэ гэжэ бүхы коммунистнуудые ба Баруун Германиин бүхы хүн зониие секретариат уряална.

КПГ-гэй центральна правлениин секретариат хадаа Бухарестдэ болохо залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестивальда бэлэдхэхэ хэрэгтэнь баруун германска залуушуулда бүхы хэмжээгээр туһалха гэжэ КПГ-гэй бүхы гэшүүдые уряална гэжэ коммюникэгэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Чанкайшистска бандануудта эсэргүү бирманска сэрэгүүлэй тэмсэл

ПАРИЖ, майн 22. (ТАСС). Франс Пресс агентствын рангунска корреспондентын мэдээсэлһээ харахада, Бирмада правительственна сэрэгүүдэй ба чанкайшистска бандануудай хоорондо үсэд шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Чанкайшистска бандануудай буу зэбсэгые хуряаха ба тэдэниие бариха, үгы гэбэл дары гарган зайлуулха тухай резолюциие ООН-эй абаһан болобошье, тэдэнэр Бирмын территори дээрэ үлэжэ, бирманска армида эсэргүүсэнэ.

Майн 18-да Кэлогой дэргэдэ (Шань княжествын урда талада) Кадулайда байлдаан болоо гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Байлдаанда 5 хүнөө алуулаад, 20 хүнөө шархатуулаад, мүн һомо хэрэгсэлнүүд ба документнүүдээ орхижо, чанкайшистнууд сухариба.

ЛОНДОН, майн 22. (ТАСС). Рейтер агентствын рангунска корреспондент Бирмын сэрэгэй министерствын мэдээсэлые дамжуулба. Конг-Тунга райондо бирманска правительственна сэрэгүүдэй ба чанкайшистнуудай хоорондо үсэд шанга байлдаанууд боложо байна гэжэ энэ мэдээсэлһээ харагдана. Байлдаанууд тэрэшэлэн Монг Пью Аун городой райондо тэрэшэлэн үргэлжэлнэ. Тэндэ тус городые һара үлүүтэй сагай урда тээ эзэлһэн бирманска сэрэгүүдые 2 мянган чанкайшистнууд бүһэлһэн байна.

ПАРИЖ, майн 22. (ТАСС). Франс Пресс агентствын бангкокско корреспондентын мэдээсэлһээ харахада, Бирмын хойто талада 800 хүнһөө бүридэһэн чанкайшистска отряд Хитадай Юньнань провинциин урда талые шэглэн ябажа байна гэжэ Таиландын полициин информационно албанай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ отряд 12 мянган хүнтэй чанкайшистска бандануудай авангардынь байжа магадгүй гэжэ хэлэгдэнэ.

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). Майн 13-да бирманска сэрэгүүд ба полицейскэ частьнууд Мьиткьин гэжэ хойто провинцадахи Камбатиин дэргэдэ байгуулагдаһан рубежүүдэй нэгэнһээ чанкайшистнуудые намнаба гэжэ «Нейшн» газетэдэ мүнөөдэр толилогдоһон мэдээсэлые Франс Пресс агентствын рангунска корреспондент дамжуулна. Гоминдановецууд Камбатида хоробо.

Иранска эхэнэрнүүдэй национальна нэгэдэхи конгресс

ТЕГЕРАН, майн 22. (ТАСС). «Шахбаз» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, һаяхан иранска эхэнэрнүүдэй национальна нэгэдэхи конгресс Тегеран шадар болобо. Ороной элдэб городуудһаа ба һуурин газарнуудһаа ерэһэн 400 делегатканууд, 600 гаран айлшад конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Конгресс хадаа хэдэн резолюци, тусгаарлабал Иранай национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэл тухай, иранска үхибүүдэй байдал тухай, иранска эхэнэрнүүдэй эрхэнүүд тухай хэдэн резолюци баталан абаа. Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресстэ ошохо иранска делегаци тэрэшэлэн һунгагдаба.

Иранска ажалша эхэнэрнүүдэй ба тэдэнэй үхибүүдэй имагта хүндэ байдалтай байһанай баримтанууд конгрессто хабаадагшадай элидхэлнүүд, мүн тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүд соо харуулагдаба.

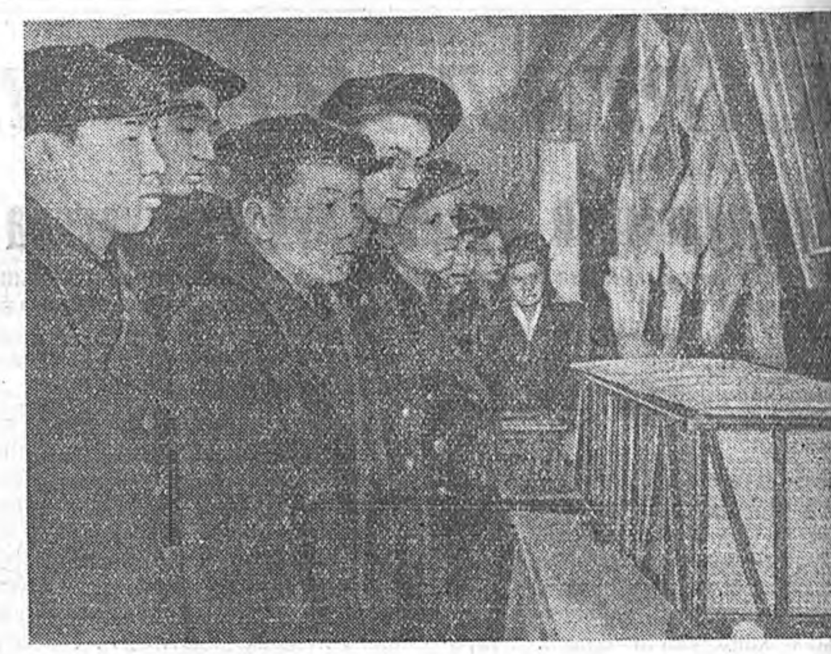
Статистическэ мэдээнүүдэй ёһоор, иранска үхибүүдэй 85 процентнь 15 наһатай болотороо амиды ябажа шададаггүй юм гэжэ хузистанска эхэнэрнүүдэй делегатка Насехи зааба. Иранай урда зүгэй үхибүүдэй 90 шахуу процентнь маляригаар, 80 процентнь — трахомоор, 65 процентнь — туберкулёзоор үбшэлнэ. Үхибүүд һү нюдэндөөшье харадаггүй юм. Тэдэнэр финиковэ яһа, ногоо ба модоной холтоһо эдидэг байна.

Хэрбээ Тегеранда 17 мянган хүн бүхэндэ нэгэ врач хүртэдэг байгаа һаа, провинцида нэгэ врач 85 мянган хүндэ хүртэнэ гэжэ конгресс дээрэ тэмдэглэгдээ. Жэл соо бүхы Иран дотор шэнээр түрэһэн 340 мянган үхибүүдтэ оройдоо 350 акушеркэ хүртэнэ.

Иранска эхэнэрнүүдэй конгресс дээрэ бусад делегатканууд Иранай эхэнүүдэй ба үхибүүдэй хүшэр хүндэ байдалай баримтануудые харуулаа.

Ассам гэжэ индийскэ штадта үер болобо

КАРАЧИ, майн 21. (ТАСС). Гаухатиһаа (Ассам гэжэ индийскэ штат) Ассошиэйтед Пресс оф Пакистан агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, 7 үдэр ехэ бороо орожо, Брахмапутра мүрэн ба тэрэнэй һалаанууд ехээр үерлэбэ. Үерэй болоходо Лакхимпур ба Мишми районуудта (Хойто Ассам) рисовэ полинууд, огородууд уһанда абтаба. Брахмапутрын үерлэхэдэ 25 деревни уһанда ороо. Лакхимпур райондо түмэр замай ба гол мүрэнэй транспорт зогсоогдобо. Садийя город уһанда абтажа, олон мянган хүн гэргүй үлэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: харалгада хоёрдохи һуури эзэлһэн түмэрзамай №... лищиин стендын дэргэдэ.

З. Веснинагай ф...

Залуу хүдэлмэришэдэй творческо хүдэлмэриие харал...

Улан-Удэ городой Железнодорожно районой түмэрзамай № 1 ба № 2 училищинуудай, фабрично-заводской № 3 ба № 8 һургуулинуудай, ремесленнэ тусхай училищиин коллективүүд 1952—1953 онуудай һуралсалай жэлнүүдтэ өөһэдынгөө һурагшадай хэһэн творческо ажалые хаража үзэбэ. Тус һургуулинуудай һурагшадай гараар хэһэн токарна, кузнечнэ, слесарна, модо дархалалгын элдэб инструментнүүд выставкэдэ табигдаба.

Түмэрзамай № 1 училищиин хоёр дабхар байшангай уужам һаруул ехэ зал соо энэ выставкэ нээгдэбэ.

Промышленна түхеэрэлгэнүүдтэ, элдэб түхэлэй машинануудта хэрэглэгдэдэг инструментнүүдһээ гадна, гоё һайханаар зураһан зурагууд, уралан оёһон зүйлнүүд тус залай хана бүхэндэ харагдана.

Фабрично-заводской № 8 һургуулиин стендын дэргэдэ ерэбэбди. Энэ һургуулиин һурагшад И. Печкин Г. Викторов хоёрой уралан хэһэн «Епископын» макет, бүлэг һурагшадай хэһэн пассажирска вагоной макет хүн зоной анхарал хандуулна. Тэрэ вагон хэды багашье мүртөө нээгдэжэ байха сонхонууд болон үүдэтэй юм. Пассажирнуудай һууха, хэбтэхэ полконууд болон вагон соо байдаг бүхы түхеэрэлгэ һурагшадай уран гараар хэгдэһэн байна.

Тус һургуулиин һурагшад А. Голубев, Илья Белоусов гэгшэдэй бүтээһэн номой хабтаһа хэдэг станок, бүлэг һурагшадай хэһэн зөөлэн натуральна диван, һурагша Ухиновай халуун түмэрөөр һиилэһэн зураг, һурагшад Иванов, Павлов, Царев болон бусадай хэһэн байрын г... макет выставкэдэ хабаадагша... һонирхуулба.

Ремесленнэ тусхай һургуу... стенд. Хүдэлмэришэдэй ажалдаа... рэглэдэг элдэб олон янзын инс... ментнүүд гоё һайханаар хэгд... электричествын хүсөөр ябадаг... гаар стол дээрэ эрьелдэн хараг... һурагшадай зураһан зурагууд, ... лан оёһон зүйлнүүд олон. Тус ... гуули выставкэдэ нэгэдэхи һ... эзэлбэ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн тү... замай № 2 училищиин стендын... гэдэ ошобобди. Тус һургуулиин... дай харуулһан зүйлнүүд элек... кын эрдэмдэ һуража байһан ... рагша Игумновай хүтэлбэ... бүлэг һурагшадай хэһэн «Ком... низмын агууехэ барилганууд» ... электричествээр гэрэлтүүлһэн македээр эхилнэ.

Фабрично-заводской № 3 һур... лиин һурагша В. Лукьяненко... шын хэһэн электрогагналгын тр... форматорай макет, һурагша В... лий Сафоновой хүтэлбэреэр бү... һурагшадай дархалһан палубна... ван, һурагша Евгений Волошин... вой хэһэн капитанска столик, ... рагша Константин Трифоновэй ... халһан гардероб, табадахи ста... ска табанжэлэй түсэб тухай д... грамма гэхэ мэтэнүүд хүн зо... дура татана.

Энэ харалга хадаа советскэ ... түрэжэ, эрдэм номдо һураха... гадна, өөрынгөө дуратай мэргэж... дэ һуража байһан эдир залуу... лай хэды ехэ шадабаритай, ... ехэ оюун бэлигтэй байһаниие эл... гэршэлбэ.

Г. Бадмае...

БОКСООР ЕВРОПЫН ТҮРҮҮ һУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮЛӨӨ

ВАРШАВА, май 20. (ТАСС). Боксоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мүнөөдэр боложо үргэлжэлөө. Дунда бэетэй боксёр Тишин дэлхэйн чемпион хоёрдохёо болоһон венгерскэ боксер Папп гэгшэтэй наадажа, хүнүүдэй анхарал ехээр татаба. Тишин булиба.

Дунда бэетэй Реш (Баруун Германи) Кандо (Франци) гэгшэд уулзажа, Реш шүүбэ. Петшиковский (Польша) Сербу гэгшые (Румыни), Уэльс (Англи) Малленииие (Шотланди) булиһан байна.

Хоёрдохи зэргын дунда бэетэнэй уулзалгада Вемхомнер (Баруун Германи) Титые (Румыни), Шелин (Швеци) Пюрковскиие (Польша), Бертон (Англи) Стриниие (Итали) булиба.

Чехословацка боксёр Коут... советскэ боксёр Лукьяновые бу... ба.

Хүндэшэг бэетэнэй наадал... Гжеляк (Польша), Чеботару (... мыни) гэгшэд түрүүшынхеэ уу... жа, Гжеляк булиба. Его... (СССР) Купертай (Англи) наа... жа, толотомо илалта туйлаа. Н... кэ (Германска Демократическа Р... публика) Сабо гэгшые (Венгр... Прихода (Чехословаки) Фир... ниие (Баруун Германи) шүү... байна. Хүндэ бэетэй Фурез (Ру... ни) Кризманич (Югослави) гэгш... наадаад, Кризманич шүүгээ. Сов... скэ боксёр Шоцикас Пингел... (Германска Демократическа Р... публика) булиба. Шрайбауэр (Б... руун Германи) Фазекашые (В... гри), Венгжиняк (Польша), Но... кые (Чехословаки) шүүбэ.

ГАЛИНА ЗЫБИНА ДЭЛХЭЙН РЕКОРД ТУЙЛАБ...

ЛЕНИНГРАД, (ТАСС). «Сезониие нээлгын шан» абаха талаар ленинградска хүнгэн атледүүдэй мүрысөөн С. М. Кировэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ боложо дүүрэбэ. Старт дээрэ городой бэрхэ 300 гаран спортсменүүд хабаадаа.

XV олимпийска нааданай чемпион спортын габьяата мастер Гал... Зыбина эрхим амжалта туйлаба... дэ хадаа ядро түлхилгээр дэлх... шэнэ рекорд тогтообо. Зыбина... дүн—16 метр 18 сантиметр бол...

Зыбинагай туйлаһан түрүү... рекорд 15 метр 42 сантиметр ... һан юм.

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ УЛАН-УДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ХОЁРДОХИ СЕССИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Ажалшадай депутадуудай городской Соведэй (IV зарлалай) хоёрдохи сесси 1953 оной майн 25-най понедельнигтэ, үдэшын 7 часта, ород драмын театрын байшан соо (Ленинэй үйлсэ, 46) зарлагдахань гэжэ ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет городской Со... ведэй депутадуудай мэдээндэ х... гэнэ.

Ажалшадай депутаду... Улан-Удын городской Со... дэй гүйсэдхэхэ комитет.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Мүнөөдэр кино театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатртa — «Адмирал Ушаков» (10, 12, 14, 16, 18, 20 ба 22 часуудта).

«ЭРДЭМ» кинотеатртa— «Зоя» (9, 10 ч. 40 м., 12 ч. 20 м.), «Весна ... Москве» (14, 16, 18, 20 ба 22 часуу...та). «Путешествие будет опасным» (... ч. 40 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85 отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84. культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00542. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.